

KEITH STUART

CHLAPEČ
Z
KOCIEK

ŽIVOT NIE JE VŽDY LEN HRA,
ALE HRY NÁM POMAĎAJÚ ŽIŤ

plus

Chlapec z kociek

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.albatrosmedia.sk

Keith Stuart

Chlapec z kociek – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všetky práva vyhradené.

Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA** a.s.

KEITH STUART CHLAPEC Z KOCIEK

KEITH STUART
CHLAPEC
Z
KOCIEK

PLUS

Roku 2012 diagnostikovali jednému zo synov Keitha Stuar-
ta autizmus. Dôsledky sa zdali nedozerné. Lenže potom sa
Keith začal hrať so svojimi potomkami videohry a pre-
dovšetkým Minecraft. Keitha bavia videohry celý život
a od roku 1995 o nich píše – najprv do špecializovaných
magazínov ako Edge a Official Playstation a ostatných
desať rokov do Guardianu ako editor počítačovej zábavy.
Ako si vďaka tomu našiel cestu k vlastnej rodine a naučil
sa komunikovať, o tom je príbeh knihy *Chlapec z kociek*.

Prvá kapitola

Odcudzil som sa.

To je prvé, čo mi napadne, keď vyjdem z domu, prejdem cez cestu a nasadnem do nášho starého rozheganého kombi. Správnejšie by asi bolo povedať, že sme sa odcudzili navzájom, no pravdupovediac za to môžem najmä ja. Pozriem sa do spätného zrkadla a uvidím vo dverách stát Jody, moju manželku, s neučesanými a zauzlenými dlhými vlasmi. Vedľa nej, tvár zaborená do maminho boku, stojí náš osemročný syn Sam. Pokúša sa zakryť si oči aj uši zároveň, ale viem, že to nerobí preto, aby ma nevidel a nepočul odchádzať. Pripravuje sa na vrčanie motora, ktoré preňho bude ohlušujúce.

Ako debil zdvihnem ruku, ani čo by som sa ospravedlňoval, že som sa niekomu pichol do cesty pri vjazde na diaľnicu. Potom skrútnem kľúčom a pomaly sa rozbehnem. Odrazu, netušim ako, sa Jody zjaví pri okienku z druhej strany auta a zľahka naň zaklope. Stiahnem ho.

„Drž sa, Alex,“ povie. „Prosím ťa, vyrieš si všetko, čo treba vyriešiť – mal si to urobiť už dávno, keď sme ešte boli šťastní. Keby si s tým neotáľal, tak... čo ja viem. Možno by sme boli šťastní aj teraz.“

Zvlhnú jej oči, nahnevane si ich utrie opakom ruky. Potom znovu pozrie na mňa a je to asi výraz v mojej tvári, ten smútok, tá vina, ktorý ju obmäkčí. Hnev v lesknúcich sa očiach zoslabne:

„Pamätáš sa, ako sme boli stanovať v Cumbrii? Keď nám kozy rozhrýzli stan a tebe vlhko skoro rozožralo nohy? Tak to, čo zažívame teraz, nech už je to akokoľvek zlé, určite nie je horšie, jasné?“

Mlčky prikývnem, zaradím rýchlosť a odrazím sa od chodníka. Keď druhý raz pozriem do spätného zrkadla, už ich na ulici nevidieť. Vchodové dvere sú zavreté.

A je vymaľované. Desať rokov manželstva a možno práve prišiel jeho koniec. Sedím v našej chrchlavej kraksni, vzdalujem sa od domu a netuším kam.

Sam bol krásne dieťa. Už keď sa narodil, bol krásny, mal husté hnedé vlasy a veľké plné pery – vyzeral ako Mick Jagger neschopný udržať moč.

Od začiatku s ním boli ťažkosti. Nechcel jesť, nechcel spať. V jednom kuse vrieskal, plakal, keď ho mala Jody na rukách, plakal, keď jej ho vzali. Zdalo sa, že bral svet osobne. Trvalo vyše dňa, kým do seba dostal prvé mlieko. Zúfalá a strhaná Jody si ho držala pri prsníku a kvíli-la od úľavy. Ja som sa len prizeral, zmätený, zmorený, v ruke papierové vrecko s časopismi a čokoládami zo Sainsbury's; úplnými zbytočnosťami pre čerstvú mamičku. Uvedomil som si, že nič, čím by sa jej dalo pomôcť, v obchode nekúpim. Bolo vybavené. Začal sa mi nový život.

Len to tak lusklo.

„Zostaň, ako dlho budeš chcieť, kamoš,“ povie Dan, keď sa o dvadsaťtri minút zjavím uňho – veď u koho aj iného – vo dverách. Vedel som, že sa naňho môžem spoľahnúť, respektíve som vedel prinajmenšom to, že bude v nedeľu poobede doma, lebo o takomto čase sa väčšinou zviecha z otváracej párty nejakého klubu, z náhodného postelového dobrodružstva, alebo zo vzrušujúcej kombinácie týchto dvoch alternatív.

„Môžeš si vziať voľnú izbu,“ pokračuje, keď nastúpime do výtahu. „Niekde ti vyhrabem nafukovací matrac. Ale asi z neho uniká vzduch. Aj keď to hádam z každého, nie? Spal si niekedy na nafukovacom matraci, ktorý by nefučal? Veď uznaj. Prepáč, kamoš, viem, že na také veci teraz nemáš myšlienky. Chápem.“

Stojím uňho vo vchode neschopný slova, v ruke stále držím športovú tašku Nike, do ktorej som si zbalil prakticky všetko oblečenie, prenosný počítač, zopár cédečiek

(načo?), hygienickú taštičku a snímku Jody a Sama, ktorú som urobil pred štyrmi rokmi na dovolenke v Devone. Sedia na pláži a usmievajú sa, ale je to príšerná pretváрка. Celý týždeň bol ako zo zlého sna, lebo Sam nevedel zaspať v čudnej novej posteli s neznámym ťažkým paplónom a okrem toho mal panickú hrôzu z čajok. Preto spal s nami, celú noc – každú noc – sa vrtel a bol hore, takže sme od únavy cez deň sotva vychádzali z karavanu. Potom sme sa už spoločným dovolenkám skôr vyhýbali.

„Ideme von a dáme si do nosa?“ navrhuje mi Dan.

„Ja... najprv by som sa vybalil a chvíľu posedel, ak by ti to neprekážalo.“

„Iste, vôbec nie. Postavím na čaj. Tuším mám k nemu aj sušienky. Určite mám nejaké sušienky.“

Dan zamieri do kuchyne a ja sa odšuchcem do svojej izby, kde hodím tašku na dlážku a zvalím sa do kolieskového kresla za jeho počítač. Chvíľu premýšľam, že by som ho zapol a poslal Jody mail, ale namiesto toho sa zahľadím von oknom. Veď čo by som jej aj písal. „Čau, Jody, sorry, že som nám dosral manželstvo. Nemohla by si zabudnúť na posledných päť rokov? LOL.“

Pravda je taká, že už ani neviem, ako sa s ňou zhovárať, nieto si s ňou ešte písať. V podstate celé naše manželstvo bolo jedno dlhé trápenie so Samom – jeho výbuchy, jeho mlčanie, dni, keď na nás vreštal, dni, keď sa skrýl pod posteľ a odmietal s nami nadviazať akýkoľvek kontakt. Dni, dni, dni a z dní mesiace strávené úsilím pripraviť sa na ďalší kolaps. A kým sme všetku pozornosť venovali Samovi, to, čo bolo medzi mnou a Jody, zmizlo kamsi do úzadia; teraz tlak pominul a veľmi rýchlo ho nahrádza smútok. Príroda sa bráni citovej prázdnote.

Z Danovho bytu na siedmom poschodí nového moderného obytného komplexu na okraji mesta je výhľad na celý Bristol rozprestierajúci sa až k obzoru; pozliepaná panoráma viktoriánskych terás, kostolných veží a úradníckych budov zo šesťdesiatych rokov, jedno sa to strká pred druhé ako ľudia, čo sa náhlija do práce. Tisíce domov

a v nich tisíce rodín – rodín, z ktorých sa ani jedna pred niekoľkými minútami nerozpadla.

Začínam uvažovať, že by možno nebolo od veci skočiť na pohárik. No ako tak nad tým rozmyšľam, nečakane sa mi zahmlí pred očami a zopár sekúnd mi trvá, kým pochopím, čo sa deje. Och. Och, jasné, rozplakal som sa. Po tvári mi stekajú slzy ako hrachy, zanechávajú za sebou teplé, vlhké potôčiky, do nosa sa mi navalia sople a trasiem sa.

„Čaj je hotový!“ ohlási Dan z chodby. „Myslel som si, že mám čokoládové keksy, ale našiel som len balíček čajového pečiva. To asi nie je bohvieaká výhra, čo?“

Otvorí dvere a pozrie na mňa, ako sedím na dlážke vedľa kresla v tureckom sede, držím si hlavu v dlaniach a zajakavo vzlykám.

„No dobre, dobre,“ vraví a opatrne kladie čaj na stôl. „Pozriem sa ešte po tých čokoládových.“

Opíjanie škrtneme z plánu.

V ten istý deň v noci sa mi sníva, že sa topím v hrozivom čiernom močiarí, z ktorého niet úniku. Keď sa, lapajúc po dychu, strhnem zo spánku, predpokladám, že to zrejme bol zúfalý obraz môjho duševného rozpoloženia, no vzápätí si uvedomím, že mi z matraca veľmi rýchlo uniká vzduch a ja skutočne klesám. A potom vám budú vravieť niečo o podvedomí.

„To sa ako stalo?“ pýtam sa sám seba do ticha prerušovaného vzduchom, ktorý uniká z matraca a znie pritom, akoby ho vydávalo šteniatko trpiace meteorizmom. Viete, aké to je byť hore o tretej ráno a hľbať nad vlastným životom; všetko sa krúti iba okolo chýb, ktorých ste sa dopustili, prepadliny vašich zlyhaní sa ťahajú hlboko do minulosti ako praskliny na sfušovane omietnutej stene – aj v tme rozoznáte, odkiaľ sa tiahnu. Alebo si to aspoň myslíte. Väčšinou totiž napokon vyjde najavo, že ich začiatky sú nejasné a pohyblivé – ako diery na nafukovacom matraci. Jeden starý grécky filozof hovoril: „Poznaj seba samého.“ Pamätám sa, ako sme na vysokej škole preberali

Oidipa – prehrešil sa tým, že nepoznal vlastných rodičov, od ktorých ho po narodení odlúčili, a preto nevedel, že si má dávať pozor, aby nezabíjal náhodných okoloidúcich na ceste a nespál s dvakrát staršími ženami. Lenže kto naozaj pozná seba samého? Aby ste mi rozumeli, netvrdím, že všetci sa musíme dopustiť takých zásadných omylov ako Oidipus, ten to fakt poslal. Ale kto naozaj vie, prečo robíme to, čo robíme? Tvrdnem v práci, ktorú nenávidím, pracujem nadčas, domov sa dovlečiem za tmy a nahovárám si, že to všetko preto, lebo potrebujeme peniaze, potrebujeme pocit istoty. Sam chodí k logopedičke a Jody nemôže ísť do práce, lebo musí byť nonstop pri ňom; za ňou beží, keď mu vlastné správanie naženie strach. Ja len rozpačito postávam v pozadí, trápim sa a ponúkam pomoc, ktorá je každému nanič. Ako si k tomu všetkému nájsť cestu späť?

Napokon okolo štvrtej upadnem do akéhosi polobdelého stavu, ktorý veľkoryso nazvem spánkom. Zdá sa mi však, že ubehlo sotva niekoľko minút, keď cez žalúzie začne presvitať ranné slnko a zrazu je pondelok a vo dverách stojí Dan v ozaj dosť tesných čiernych boxerkách značky Calvin Klein a nenásytne sa skláňa nad miskou cereálií.

„Ideš do roboty?“ spýta sa. „Môžem ti nechať kľúč. Lebo za nejakých desať minút musím zmiznúť. Pomáham Craigovi s navrhovaním webstránky pre jednu nahrávaciu spoločnosť v Stokes Croft. V kuchyni sú cereálie a káva, poslúž si. Ako si na tom? Vyzeráš o trochu lepšie. Teda, vyzeráš zúfalo, ale aspoň už nereveš.“

Vytratí sa do sprchy. Pozriem na telefón; prišli mi dve správy, ani jedna nie je od Jody. Obe mi poslal Daryl z práce. Prvá: Uz aj nech si tu, mam pre teba dve nove obete. Druhá: Sorry, myslel som klientov. Obe vymažem.

Som oblečený, som vonku a vlečiem sa do mesta. Nad bytovkami, nízko na oblohe žiari ostré slnko, ktorého svetlo sa odráža od skla a hladkého betónu. Pred dvadsiatimi rokmi tu boli iba rozpadávajúce sa továrne a prázdne

pozemky zarastené trávou a zahádzané neporiadkom. Potom sa ekonomika prebudila a zrazu sa tu z toho stala lukratívna časť mesta. Sotva sa človek stihol spamätať, vyrástla mu pred očami futuristická rezidenčná štvrť, bludisko obytných vežiakov v nepravom brutalistickom štýle s miniatúrnymi bytmi pre mladých a úspešných.

Mnohých z nich osobne poznám. Pomohol som im nájsť si tu domov. Pretože sa živím, za všetky svoje hriechy, ako hypotekárny poradca. Náplňou mojej práce je zosúladiť sny a nádeje klientov s možnosťami trhu a prostriedkami, ktoré sa im za celý život podarilo nasporiť. Inak povedané, mojím pričinením ľudia vymenia všetko, čo kedy zarobia, za garsónku širokú ledva na predpaženie, aby sa v nej mohli odфотографovať smartfónom. Prekvapivo si táto práca vyžaduje rodičovský prístup – sadnime si spolu a preberme, čo si môžeme dovoliť, nemajme premrštené predstavy, držme sa pri zemi. Akým majetkom disponujete? Máte nejakých bohatých príbuzných? Spoločne si prejdeme rozpočet. Mladé, čerstvo zosobášené dvojice, prípadne s potomkom na ceste skladajú na jednu kôpku svoje skromné imanie. Upierajú na mňa zraky so zúfalou nádejou v očiach. Bude to stačiť? Veľmi často nie. Ešte zopár rokov vydržať v podnájme, šetriť. Takýto postup opakujem každý deň. Chyba je v systéme. Poznám celé štvrte, kde mladí nemajú šancu kúpiť si dom alebo byt. A potom sa sťahujú ďaleko od svojich rodín. Nevieam kam.

Bývam tu sedem rokov, zažil som rozkvet, krízu aj postupné zotavenie. Mala to byť prechodná fáza. Práca v kancelárii, aby bolo z čoho žiť, kým sa nenaskytne niečo lepšie. Lenže som odrazu začal robiť kariéru a nevedel s tým prestať. Ukázalo sa totiž, že som na túto prácu stavaný – súcitím s chudobnými, pomáham bohatým. Mám trpezlivosť s klientmi, keď ani len netušia, o čom rozprávajú – túto schopnosť som si osvojil za tri roky filozofických debát s ľuďmi, ktorí si myslia, že na tom Nietzsche predsa len niečo je. Ak financie dovoľia, podpíšem s klientom zmluvu, ak nie, taktne ho odmietnem.

Ale to, čo sa mi teraz deje doma, nedokážem vyriešiť iba s počítačom a prístupom na štátny hypotekárny trh.

Nedokážem to vyriešiť vôbec.

Prejdem po moste cez Avon, potom kúsok po nábřeží a už som v práci, malej nezávislej realitnej kancelárii Stone-wicks zastrčenej medzi krčmou a bistrom v napratanej a nezáživnej štvrti uprostred mesta. Daryl sedí najbližšie pri okne v lacnom obleku, ktorý len tak srší statickou energiou, a v odrazenom slnečnom svetle sa mu lesknú ježaté, už mierne zľahnuté vlasy.

„Ako, stavec?“ pozdraví ma spoza stola, neodtrhnúc zrak od monitora. Daryl má po dvadsiatke, a hoci z neho vyžaruje sústredené odhodlanie, nevedno, ako si ustavične zachováva priam desivo optimistickú náladu. Tento chalan by hádam ani nemohol robiť nič iné ako realitného makléra. Niekde v počítači má určite uloženú tabuľku s plánovanými počtami uzavretých obchodov na nasledujúcich tridsať rokov. Boha, vždy keď s niekým podpíše zmluvu, zatrúbi na cyklistický klaksón. Normálne je škoda, že sa Daryl narodil v deväťdesiatych rokoch a nie na konci šesťdesiatych. Bol by z neho skvelý mladý thatcherovec. Zaslúžil by si hrubý karisblok do ruky a Golf GTI. Namiesto toho má smartfón a Corsu. Je mi ho ľúto.

Zamumlem mu niečo na odpoveď a zamierim po vŕzgajúcich drevených schodoch do svojej kancelárie. A potom zavolám Jody.

„Čauko, to som ja.“

„Ahoj.“

„Držíš sa? Čo Sam?“

„Zvláda to. Je v škole. Plakal celú cestu, neutíšilo ho, ani keď som mu zahrála všetky scény z *Príbehu hračiek*. Imitáciou Buzza Lightyera som si vyslúžila úder do tváre. Ale treba uznať, že ten mi veľmi nejde. Ansonová slúbila, že sa oňho postará.“

„A čo ty?“ spýtam sa.

Nasleduje dlhá odmlka. Sekretárka Jeannette strčí hlavu

do dverí a pantomimicky naznačí pitie zo šálky. Prikývnem a ukážem jej zdvihnutý palec.

Mám strohú kanceláriu. Zošliapaný vínoočervený koberec, zafúľané okno s výhľadom na parkovisko za budovou. Kedysi na stene visela maľba viktoriánskeho Bristolu, ale dal som ju dole a namiesto nej zavesil fotografiu Corbusierovej „Villy Savoye“, akože som strašne vtipný a ostatní nech sa poserú. Na kartotečnej skrini stojí vystavených zo desať ďakovných kariet od mladých dvojíc začínajúcich spoločný život s kolosálnym dlhom na krku.

„Tak čo bude s nami?“

„Neviem. Prepáč, musím bežať, prišli mi ďalší mladí.“

Len čo tresnem telefónom do vidlice, prikvitne Jeanette s čajom. Mlčky mi položí šálku na stôl, venuje mi súcitný pohľad a práce sa preč. Všetko počula. Zvyšok kancelárie sa to dozvie do desiatich minút. Práve som odišiel od manželky a autistického syna.

Myslím si, že som aspoň na čas unikol pred peklom domova, ale to je omyl. Asi o hodinu si vybehnem na obed do bistra, kam sme s Jody brávali Sama na sendviče. V poludňajšom nátresku zbadám manželku za stolom s priateľkou Clare. Sprisahanecky sa skláňajú nad dvoma stredne veľkými latte. Zamierim k nim pomedzi tlačenicu mladých mamičiek a študentov. Ešte si ma nevšimli.

„Ide o to, že je stále tak nejako mimo,“ hovorí Jody. „V domácnosti sa naňho nemôžem vôbec s ničím spoľahnúť. Vždy má na starosti niečo dôležitejšie.“

„Skúšal už zájsť k psychológovi alebo niekomu takému?“ spýta sa Clare. „Akože, aby sa vyrovnal s tým, čo sa mu stalo.“

Isteže Jody nemá pred Clare nijaké tajnosti. Isteže si tu dali stretnutie, aby pri obede rozpitvali náš vzťah. Sú k sebe tak nenútene a bezvýhradne úprimné, ako to muži nikdy nedokážu. Niečo v duchu: „Daj si z tohto citrónového koláča, podaril sa, a inak, ako to je s tým citovo apokalyptickým rozkladom vášho deväťročného manželstva?“

„Čauko,“ ohlásim sa ako trulo.

Obe zdvihnú zrak, mierne v šoku.

„Och, ahoj, Alex,“ povie Clare. „Práve sme sa o tebe zhovárali.“

„Počul som,“ odvetím. „Smel by som s Jody na slovičko?“

„Jasné, aj tak som už bola na odchode. Potom sa vidíme, Jody, hej?“

Jody potichu prikývne. Hrá sa s vreckom cukru pri šálke.

„Takže Clare už o všetkom vie,“ poznamenám.

„Áno, bola som rozčúlená a potrebovala som sa porozprávať s priateľkou, Alex. My dvaja sa nerozprávame. A takto sa ďalej žiť nedá. Už na to nemám silu.“

„Viem, viem. V robote toho bolo vyše hlavy, sme pod veľkým tlakom. Mrzí ma, že som sa tebe a Samovi neve-
noval; mrzí ma, že sa oňho nestarám toľko ako ty. Len keď je to také...“

„Ťažké?“ dokončí za mňa. „Tak tomu ver, Alex. Je to ťažké ako sviňa. Ale Sam tá potrebuje.“

„Vieš, ako sa stáva, že niekedy uplynú týždne a všetko je v pohode? Vtedy je na zožranie. A potom sa to zrazu vráti. To je zo všetkého najhoršie. Akoby sme boli opäť na začiatku. Toto všetko a k tomu práca.“

„Och, Alex, nemôže za to práca, ale ty sám.“

„Viem.“

„A to je ten dôvod, Alex. Preto potrebujem čas. Sam nemôže vyrastať pri rodičoch, ktorí na seba v kuse kričia. Mama sa ponúkla, že mi pomôže, ak budeme potrebovať, aj Clare je mi k dispozícii. Ty si musíš urobiť poriadok sám so sebou.“

„A čo Sam a škola? Ostáva nám už len pár mesiacov na rozhodnutie, či ho dáme niekam inam.“

A čo Sam? Tieto slová rezonujú celým našim životom. Sam je planéta našich obáv a zmätku, ktorú obiehame, takmer odkedy sme s Jody spolu. Minulý rok nám po nekonečných mesiacoch testov a pohovorov pediatrička oznámila, že sa Sam nachádza v hornej časti autistického spektra. V časti samostatnejších jedincov. V nenáročnej

časti. V plytkej časti. Má ťažkosti s vyjadrovaním, bojí sa spoločenských interakcií, neznesie hlasné zvuky, je posadnutý istými vecami, a keď niečomu nerozumie alebo sa zlakne, dá to výrazne a celým telom najavo. Napriek tomu všetkému nám lekárka chcela naznačiť, že v porovnaní s inými rodičmi autistov sme obišli dobre.

Skutočne nám po stanovení diagnózy odľahlo. Konečne sme tomu našli aspoň meno. Tomu, keď kričí a mece sa, že nechce ísť do školy; keď sa v reštauráciách skrýva pod stôl; keď sa odmieta objímať, či len vnímať akýchkoľvek priateľov a príbuzných okrem Jody. Je to autizmus. Ten za to môže. Začal som na autizmus pozeráť ako na nejakého zlého ducha, poltergeista, démona. Lebo niekedy som sa u nás naozaj cítil ako v scéne z *Vyháňača diabla*. Boli dni, keď by ma neprekvapilo, ak by mu hlava začala robiť obrátky o tristošesťdesiat stupňov a z úst by sa mu pritom valil zelený sliz. Takto by som aspoň mohol povedať: „To nič, to autizmus – a ten zelený sliz zide pod horúcou vodou.“ Ibaže mená a nálepky nie sú všemocné. Nepomôžu vám zaspáť, nezabránia vám rozčúliť sa a prepadať zúfalstvu vždy, keď do vás niekto niečo hodí alebo to rozbije. Nevymažú vám z hlavy starosti o vlastné dieťa a manželku; čo s nimi bude o desať rokov, o dvadsať, o tridsať. Autizmus môže za to, že nie sme ja a Jody, ale ja, Jody a problém so Samom. Tak to cítim. No vysloviť to nedokážem. Bojím sa na to čo len myslieť.

„Sam a to všetko okolo...“ nedopoviem, ani nemusím.

„Viem. Ale aj ty potrebuješ pomoc. Alebo sa musíš konečne postaviť životu čelom. Príd' ho v sobotu pozrieť, čo ty na to? Príd' a môžete ísť spolu von.“

Hrám sa s telefónom, prevraciam ho v ruke. Predstavujem si Sama v parku, ako plače a beží preč odo mňa. Ako vybieha z bránky. A beží rovno na cestu.

„Nevidel by som to ružovo, možno ma budú potrebovať v práci.“

Aj v preplnenom a hlučnom bistre zbadám, ako sa jej oči ocelevo zalesknú blížiacou sa búrkou.

„Jasné, prídem,“ dodám.
„O školách sa porozprávame potom.“
„Okej. Môže byť.“
„Tak čau, Alex. A drž sa.“
„Aj ty. Prepáč. Fakt ma to mrzí.“

Druhá kapitola

Strhnem sa zo spánku. Snívalo sa mi o bratovi Georgeovi – už zasa. Kúpem sa vo vlastnom pote a sťažka dýcham. Načiahnem sa za Jody, ale matrac v noci sfučal a prevrátil ma na ruku, ktorá mi kompletne stúpila. Vyplašene sa posadím a prudko ňou mykám, búcham bezvládnou končatinou o stenu a nohu Danovho stola. Chvíľu trvá, kým sa mi do nej vráti cit a kým si uvedomím, že nie som doma, že som u Dana a sám ležím v jeho voľnej izbe. Matrac vydá žalostné „pfffff“, akoby sa mi ticho vysmieval.

Je piatok ráno. Dan si v kúpeľni pospevuje „Shake It Off“ od Taylor Swift a ja sa desím pomyslieť, akú činnosť tým sprevádza. Sadnem si, vylovím si z tašky niečo na seba a poberiem sa do obývačky s francúzskymi oknami, ktorými sa vychádza na maličký balkón, kam sa Danovi podarilo vtesnať dve skladacie stoličky. V kúte miestnosti je miniatúrna kuchyňa so sporákom, chladničkou, práčkou a drezom – všetko dokonale biele. Dan kuchyňu často nevyužíva. Zvyšok obývačky tvorí chaotický mišmaš nábytku z Ikey, komiksov, ovládačov od hracích konzol a stereo výbavy. Plochý televízor s uhlopriečkou stotridsať centimetrov zaberá skoro celú stenu. Na obrazovke je výjav z hry Grand Theft Auto V, zastavenej uprostred prestrelky. Keby architekti, čo navrhovali budovu, videli Dana a to, ako žije, asi by si od nadšenia tlapli. Lebo presne takéhoto štýlového mladého muža si predstavovali ako ideálneho obyvateľa. Mladého muža, ktorý má na háku, že z fyzikálneho hľadiska je nemožné otvoriť chladničku a rúru zároveň. Alebo že sa do drezu nevmetí ani väčšia misa. Dan má veľkú nádobu na margarín. To však ničomu neprekáža, lebo Dan aj tak umýva iba šálky od čaju a kávy. Buď sa stravuje vonku, alebo si zaleje japonskú polievku

s rezancami. Netuším, čo robí, došľaka, že si môže dovoliť takýto luxusný staromládenecký brloh. Tak trochu ma desí sledovať ho, ako si žije, naverímboha prechádza od jedného projektu k druhému a mohutnými skokmi prekonáva úskalia modernej ekonomiky. Ja by som to nedokázal. Teraz určite nie. Po Georgeovi – po tom, čo sa Georgeovi stalo – zo mňa vyprchala všetka ctižiadostivosť. Životné možnosti sa ponorili do tmy, akoby ich odo mňa odrezali väzenské múry. Vysokou školou som prešiel v polospánku a potom som sa presúšal medzi prízemnými, nenáročnými flekmi. Dan si medzitým ponachádzal kamarátov vo všemožných kreatívnych agentúrach, z ktorých mu vždy zavolajú, keď potrebujú pomôcť so spustením webovej stránky alebo s otvorením nočného klubu či s dizajnom interiéru nejakého nového obchodu. Ako presne im s tým pomáha, to neviem. V každom prípade mu, charizmatickému sviniarovi, volajú stále. Bristol je mesto, kde sa večne deje niečo nové, či už sa otvára nová galéria alebo si nejaký mladý návrhár zakladá vlastný butik v lodných kontajneroch. A Dan, akoby poznal každého, koho treba, má prst na pulze doby.

Ja z toho, samozrejme, idem puknúť od závidosti, hoci tak to vlastne bolo vždy, odkedy sa v mojich siedmich rokoch pristáhoval s rodičmi vedľa nás a zaparkovali pred garážou vo svojom kobaltovomodrom BMW päťkového radu. Vyskočilo z neho rozjarené a predčasne vyspelé päťročné chlapčisko v červených džínsoch a žltom tričku Lacoste. Emma, George a ja sme sa prizerali veľkolepému príchodu našich nových susedov a chlapec doskackal rovno k nám.

„Čau, volám sa Dan, čo hráte? Môžem sa pridať?“ zašveholil.

A my sme mu úplne podľahli, tak ako odvtedy asi každý, kto ho stretol. Lenže ja? Koho poznám ja? Poznám Jodinu priateľku Clare a jej manžela Matta, ktorí majú štyri deti, a tak im už na nič iné ani neostáva čas. Poznám realitných maklérov a hypotekárnych poradcov. Poznám

Jody a Sama. A to je tak asi všetko. Prečo som toho v živote nedokázal viac? Dopekla, čo sa so mnou stalo?

Sam. Sam sa stal.

Keď prídem do práce, pozriem si maily a zistím, že celá kancelária ide o jednej na povinný spoločný obed do krčmy. Teda ja, Daryl, Jeanette, ďalší dvaja agenti Paul a Katie a riaditeľ Charles. Paul a Katie majú po tridsiatke a vyzerajú, že sú manželmi tak zhruba tristo rokov. Jedno telo, jedna duša. Nemajú deti. Domy sú ich deti. Možno to o sebe niekedy aj sami povedali, nepamätám sa. Rozprávajú sa spolu úsečným formálnym tónom, akoby ich vzťah bola jedna dlhá realitná transakcia. Završili si ich nechtiac predstavujem v posteli, ako Paul, keď je práve na vrchole, vyhlasuje: „Budeme sa meniť, budeme sa meniť... ááá, vymenili sme sa.“ Už sa na nich nedokážem ani pozrieť. Charles má po štyridsiatke a na miestnom realitnom trhu má povest' človeka, ktorému ušiel vlak. Vo svojom veku by už mal byť regionálnym riaditeľom nejakého celoštátneho realitného kolosu alebo prinajmenšom sedieť niekde na vrcholnom poste našej živoriacej firmy. Namiesto toho je stále iba riaditeľom pobočky, aj to nie bohvieako úspešnej; rednú mu vlasy, ochabuje koža. V druhej zásuvke svojho stola má vždy malú fľašu whisky – Jeannette nám to všetkým vyklebetila. Nepodarí sa uzavrieť obchod? Tak šup, trochu si hrknúť na zlepšenie nálady. Prosím, bože, nech takto nedopadnem.

Najčastejšie chodievame do King's Head, zvonku prekrásneho tudorovského hostinca na dláždenej ulici neďaleko prístavu. Zvnútra vyzerá ako každá iná britská krčma. Zvlnený barový pult sa lepí od rozliateho chľastu, v kúte bliká hrací automat, prenikavý smrad na pánskych záchodoch sa mieša s arómou voňavých tabliet roztrúsených v podlhovastom porcelánovom žľabe. Keby chcela nejaká kozmetická firma vyrobiť parfum, ktorý by dokonale vystihoval, ako to vonia, keď ide človek v Británii večer von, bolo by to práve toto: tablety do pisoára. Aj keď nie

som úplne presvedčený o tom, že by L'Eau de Tablette du Pissoir mala potenciál zabodovať. Napriek tomu sa práve takýmto myšlienkam venujem, kým čakám, kedy Daryl prejde k veci.

Krčma je takmer ľudoprázdna, preto si sadneme za stôl pri okne a chopíme sa laminovaných jedálnych lístkov s ponukou klasickej britskej krčmovej žranice, čo v preklade znamená mrazený polotovar, ktorý niekto v kuchyni strčí do mikrovlnky, vyklopí na tanier a prípadne nakoniec posype petržlenom, lebo je grand. Občas mám pocit, že v Británii takto funguje všetko, automaticky a bez záujmu. Nie je to ozajstné jedlo a nesedíme v ozajstnom pube, iba v akejsi čudesnej simulácii toho, čo si ľudia myslia, že chcú.

Boha, a ja sa čudujem, že ma vykopli z domu.

„Ja si dám tresku s hranolčkami,“ oznámi Daryl. „Ale nemôžem sa dlho zdržiavať, o druhej mi príde kupec na ten dom v Cliftone.“

Och, dofrasa, už je to tu. Zahĺbim sa do menu a pokúšam sa rozhodnúť, či si dám lazane s plátkami mozzarelly, alebo sa pôjdem hodiť do rieky. Avon by určite chutil čerstvejšie.

Večer po robote sa vrátim k Danovi unavený a podráždený. Po rozume mi chodí len to, že musím zajtra vziať Sama niekam von, zrejme do parku, a potom do kaviarne. Mám z toho hrôzu. Nechápte ma zle, Sama mám rád každou molekulou svojho ja, ale je to s ním náročné. A ja ho totálne nezvládam. Len čo zbadám, že sa začína rozčuľovať – ak má zakázané pozeráť televíziu, alebo ak ráno vstane a zistí, že musí ísť do školy, alebo ak nie celkom rozumie, čo plánujeme na víkend –, hneď to vytočí aj mňa. Zovrie mi žalúdok, som čoraz namrzenejší a zrazu som to ja, kto vybuchne prvý. Iba Jody si s ním dokáže poradiť a upokojiť ho. Iba ona.

Dnes poobede sa ku mne prišla poradiť jedna dvojica o hypotéke na malý dom v radovej zástavbe v Totterdowne a mali so sebou aj dieťa, ešte len batola. „Veľmi rád roz-

práva, "zdôverili sa mi. „Takmer nezavrie ústa.“ Naoko to znelo ako sťažnosť, ale v skutočnosti sa chceli pochváliť, aký je inteligentný a vyspelý – ten malý tučniačik, ktorý sa mi práve prehraboval v koši a pospevoval si do toho pesničku z nejakej disneyovky. Musel som si zahryznúť do jazyka, aby som im nepovedal, že keď bol môj syn v jeho veku, mal v slovnej zásobe asi tri slová, štyri, ak zarátam „šlúr“, ktoré opakoval často a na ktorého význam sme do dnešného dňa neprišli. Priatelia nás vtedy chlácholili: „Och, každé dieťa sa vyvíja vlastným tempom, on to dobehne.“ A my sme múdro prikyvovali a tvárili sa, že nás to vlastne netrápi. Lenže potom sme prišli domov, sadli si za internet a začali sa prehrabávať v stránkach pre rodičov. „Tu píš, že v dvoch rokoch by už mal používať okolo päťdesiat slov.“ Čo nepoužíval. Nie som si istý, či ich toľko ovláda teraz, keď má osem.

Chudák Sam. Môj malý synček.

Dan sa zberá von.

„Ideš so mnou? V Creation otvárajú nový klub. Kamoš to tam povedie.“

Večne sa tu otvárajú nejaké nové kluby a večne ich vedú Danovi kamoši. Po x-tý raz si položím otázku: Ako je to možné? Je odo mňa o dva roky mladší, no to nie je jediný dôvod. Odjakživa akoby sa kĺzal životom nastavený na autopilot, šťastie si ho nájde. Keď mu pred tromi rokmi zomrel strýko, vysvitlo, že mu v závete odkázal svoje auto: zachovaný belasý veterán Porsche 911 Carrera. Dan ním takmer ani nejazdí, voz odpočíva v podzemnom parkovisku pod domom a získava na hodnote. Akoby si s ničím nerobil starosti, nemal nijaké záväzky, možno okrem práce pre novovznikajúce nahrávacie spoločnosti v Stokes Croft. Dan bol vždy Dan. Pomáhal mi, keď som sa zaplietol do bitky, chránil Emmu pred dobiedzavými neokrôchancami na diskotékach. Kým ja som si prechádzal všeličím – rodičovstvom, zžieravým príznakom smútku, vedomím, že som stvradol v mizernej robote, lebo musím živiť čoraz

dysfunkčnejšiu rodinu – on bol vždy nad vecou a tváril sa svetácky.

Aj ja som si niekoľko rokov žil ako sveták. Asi tak štyri. Poriadne ani neviem, ako som založil hudobný spolok *Žabudnutí*, ktorý organizoval večierky s postrockovou a alternatívnou elektronickou hudbou pre neveľké skupinky bradatých poslucháčov. Občas sme niekde v zasmradenom pajzli usporiadali koncert živej kapely a dokonca sme sa pokúsili o hudobný festival v jednom nevyužívanom industriálnom priestore, kam zavítal aj istý redaktor miestnych novín a v reportáži z akcie nazval produkciu „na hranici znesiteľnosti“. Ďalšie dva roky sme si tú frázu písali na letáky. Keď Dan začal v Bristole študovať dizajn, pribrali sme ho medzi seba, navrhoval nám plagáty, dokonca nám vyrobil aj webstránku. Vlastne sa tomu venuje dodnes, len ja som sa prestal angažovať. Život mi to zariadil inak.

„Ási ostanem doma. Ale vďaka. Vďaka, Dan.“

„Za nič, kamoš.“

Bezducho civiem na zhasnutý televízor, hoci u Dana nie je núdza o možnosti, čo si v ňom pustiť. Má káblovku so štyrmi stovkami programov a na pevnom disku uložených viac seriálov a filmov, než by si človek stihol pozrieť za celý život. No práve to ma mátie a demotivuje. Ako sa dnes človek má rozhodnúť, čo pozerať? Čo ak sa pustíte do nesprávneho seriálu a potom zistíte, že by sa dalo pozerať aj niečo lepšie, ale do toho prvého ste už investovali priveľa hodín zo svojho života? Presne takéto úvahy istí ľudia nazývajú „problémy prvého sveta“. Poznáte ich – vyškerajú sa vám z komentárov na Facebooku a Twitteri a bez rozmyslu sa do vás začnú navážať, že si robíte starosti s každodennými maličkosťami. Ako rodič trochu problémového dieťaťa sa o svete veľmi rýchlo naučíte jeden veľmi zábavný fakt: ľudia zbožňujú, keď sa nad vás môžu vyvyšovať. Odsudzovať vás z nedozernej výšky svojich zdanlivo dokonalých životov. Ale do toho sa radšej nepúšťajte. Musím si nájsť niečo, čo mi odvedie myšlienky od Sama a od zajtrajška,

ibaže nič mi akosi nevyhovuje. V hlave mám ako vo vírivke, obavy a starosti sa krúčia a prepletajú jedna cez druhú, niet sa o čo oprieť, čoho sa zachytiť.

Dobre, hlboký nádych. Fajn. Situácia je takáto: musel som odísť od Jody a Sama. Odišiel som od nich, lebo sme sa v kuse hádali a boli z toho na nervy. Musím prísť na to, ako s tým prestať. Musím sa naučiť vyrovnáť s tlakom. Musím nájsť slabé svetielko, ktoré ma vyvedie odtiaľ, kde som teraz.

Bude teda asi znieť prekvapivo, že s takýmto životným postojom som si nakoniec vybral sledovanie seriálu *Breaking Bad*.

Tretia kapitola

Keď na druhý deň ráno prídem k nášmu domu, Sam ma už čaká pri dverách. Má na sebe mikinu s kapucňou na hlave a pod ňou jedno zo svojich špeciálnych tričiek s prelepenými stehmi a spojmi, aby ho nič z toho nedráždilo na koži. Existujú webové stránky ponúkajúce takéto oblečenie, čo postupne zistí každý rodič, keď musí bojovať s každou nevysvetliteľnou fóbiou a slabôstkou potomka. Niektoré firmy si postavili celú živnosť na starostlivosti o deti, ktoré sa v našom svete necítia dobre.

„Oco, ideme do parku? Ideme do kaviarne? Oco, ideš dnu?“

„Iba na chvíľku.“

Až ma zabolí pri pohľade na dobre známu explóziu oblečenia, kníh a hračiek roztrúsených po dlážke obývačky ako šrapnely. Niet plochy, kde by niečo neležalo – vreckovky, neotvorené obálky, noviny. Vysedenú pohovku pokrýva mapa škvŕn z raňajok; televízna obrazovka je docapkaná od prstov, police sú zapratané zlomkami spomienok na rodičovstvo. Nedostavané modely z lega, motocykle Playmobile, akčné figurky s chýbajúcimi končatinami. Moje cédečká a dévedečká ležia halabala nahádzané v kúte, garniža drží len na jednom úchyte a záclona bezcieľne povieva vo vetre z otvoreného okna.

Domov, pomyslím si. A hneď mám hrču v krku.

Jody zíde po schodoch na prízemie, mokré gaštanové vlasy si zakrútila do uteráka, spod ktorého jej do tváre padá niekoľko nezbedných prameňov. Má na sebe džínsy a vyťahajú mikinu. Vyzerá unavene a ostražito.

„Ahoj, Alex.“

„Ahoj. Ako sa darí?“

„Oco, ideme do parku? Smiem si zobrať loptu? Oco, musím si dať loptu do ruksaka?“

„Neviem, či by sme mali brať loptu, pôjdeme potom do kaviarne a...“

„Neeeeeeeeee,“ zatiahne Sam a okamžite spustí plač.

„Dnes ráno sme už zažili niekoľko komplikácií,“ precedí Jody cez zuby. Podíde k Samovi a vezme ho na ruky. Jej oči všetko prezradia. Akiste je na nohách od piatej, možno dlhšie. Sam sa určite pokúsil zapnúť si televízor, a keď prišla do izby a zhasla mu ho, začal besnieť. Potom sa nepochybne pokúsil pripraviť si raňajky, pričom porozlieval mlieko a to ho znovu rozplakalo. Znovu zobudil Jody, či si už môže zapnúť televízor, a bliakal, kým mu to nedovolila. Rodinný štandard.

„Čo sa stalo?“ spýtam sa zbytočne.

„Čo by, nedávali seriál s X-Manmi, tak mi hodil ovládač do hlavy,“ odvetí. A veruže jej modrina škaredo tmavne. Keď mal Sam tri roky, tresol ma do tváre vedierkom z Dupla a vyrazil mi predné zuby. Bol ako Joe Pesci z *Mafiánov* – malý, zábavný, no lusknutím prstov mu vedelo prepnúť a potom bol schopný páchať extrémne a prízemné násilnosti.

Cítim, ako sa vo mne stupňuje nervozita. Sam býva aj v dobrej nálade náročný na zvládnutie, v zlej je nepredvídateľný a naháňa hrôzu. Žalúdok mi zvierá strach. Čo ak mi utečie? Čo ak sa niečo stane a ja ho nedokážem ochrániť? V mysli sa mi vynorí plejáda scenárov, čo by sa mohlo prihodiť, keby som ho neustrážil. Na čele mi vyrazí pot.

„Nemali by sme teda vymyslieť niečo iné? Chápeš, keď má zlú náladu,“ utrúsim nepresvedčivo.

Jody na mňa úkosom zagáni. Dobre ten pohľad poznám.

„Dohodli sme sa, Alex,“ naďalej škrípe zubami. „Zapísala som mu to do denného rozvrhu.“ Každý deň ráno Jody farbičkami nakreslí Samovi rozvrh celého dňa, aby vedel, kedy sa obliekať, kedy bude jesť a čo bude robiť, až kým nepôjde spať. Cez víkend si rozvrh nosí stále so sebou a pravidelne doň nazerá. Ak má niečo v rozvrhu, tak sa to musí stať. Akoby mi to Jody chcela pripomenúť, šibne pohľadom k Samovi, ktorý zápasí so suchým zipsom na

teniskách. To je ďalšia jeho špecialita, šnúrky na topánkach neznesie. Okrem toho musí mať suchý zips utiahnutý tak pevne, že mám vždy strach, aby sa mu v nohách nezastavil krvný obeh. Všetko musí byť utiahnuté. Ani milimeter voľného miesta.

„Viem,“ odvetím s rovnako potláčanou zlosťou. „Ale ak sa na to necíti... Okolo parku vodiči lietajú ako blázni. Bojím sa, aby...“

„Nič sa nestane,“ skočí mi Jody do reči. „Nemôžeš vždy z niečoho takéhto vycúvať. A rozhodne už nemôžeš cúvať zo stretnutí s vlastným synom. V tom je ten problém, Alex. Ja by som tu predsa nemala stáť a presviedčať ťa, aby si vzal vlastného syna na dopoludnie von – aby si zaňho prebral zodpovednosť na tri poondiate hodiny!“

Chystám sa namietnuť, ale nedá mi na to príležitosť.

„A s tým, aké to máš v práci náročné, ani len nezačínaj,“ čertí sa. „Želala by som ti vyskúšať si, aké to je čakať doma na telefonát zo školy, že Sam zasa niekoho kopol alebo ho niekto udrel, alebo mi tu celé ráno prevrešťal. Aké to je uvariť mu večeru a potom ju udržiavať na tej istej teplote celú hodinu, ktorú mu trvá, kým ju zje. Skús si to! Som na dne so silami, a ty ani prstom nepohneš! Presne preto sme teraz tam, kde sme.“

Zavládne ticho ako pred prestrelkou na divokom západe.

„Oco, som hotový,“ oznámi Sam. „Hotový ísť do parku. Berieme aj loptu?“

„Áno,“ prisvedčím a usilujem sa dýchať pravidelne. „Vezmeme loptu a mamu necháme tu. Potrebuje si odpočinúť.“

„Ideme do parku?“

„Áno.“

„A potom do kaviarne?“

„Áno, Sam.“

„Môžem si dať spenené mlieko?“

„Áno.“

„Ale najprv ideme do parku.“

„Áno, najprv do parku, potom do kaviarne.“

Kývnem hlavou na Jody, nie som jej schopný pozrieť do očí. Momentálne som vďačný za príležitosť na únik.

„Oco, berieme aj loptu?“

Park leží na vršku medzi Bedminsterom a Totterdownom, je to taký fliachik zelene uprostred zástavby viktoriánskych domov, z ktorého do všetkých strán vychádzajú cesty ako vlákna obrovskej pavučiny. Okolo neho vedú polorozpadnuté chodníky, na ktorých sa potia a fučia rekreační bežci, bez slova sa mňajú na svojich trasách ako spotení roboti. Kedysi na začiatku deväťdesiatych rokov tu postavili ihrisko s kĺzačkami i hojdačkami a odvtedy ho ponechali osudu. Z hojdačiek medzičasom zmizli sedadlá, takže z nich zostala iba hrdzavá konštrukcia s visiacimi reťazami ako v nejakom sadomaso klube pod holým nebom. Kĺzačka je pokreslená sprejerskými nápismi a figúrkami v polohách neprístupných do osemnásť rokov. Ani neviem, či by to tu mesto malo rozmontovať, alebo prihlásiť ako exponát na Turnerovu cenu.

Sam zvierá loptu v náručí. Niekedy si ju kopeme, niekedy ju nepustí z rúk. Poobzerám sa okolo seba, čo by ho potenciálne mohlo rozrušiť.

Kurzy na príčiny Samovho ihriskového kolapsu

Prejde popri ňom dospelák a pokúsi sa

o konverzáciu: 10/1

Hlučný pes: 8/1

Iné deti prejavia záujem hrať s ním futbal: 5/2

Poprýchlenie od žihľavy: 5/1

Osy: 8/3

Krúžok tehotných žien bude meditovať za bránkou (to sa raz naozaj stalo a Sama to na smrť vydesilo):

100/1

Nedorazí zmrzlinár: pol na pol

Dnes je v parku iba hŕstka detí a zdá sa, že všetku pozornosť venujú perverznému brlohu, takže to by malo

byť v pohode. Najbližší psičkári sú dosť ďaleko na to, aby som mal Sama čas varovať. Zmrzlinár stojí na svojom zvyčajnom mieste, pripravený vyťažiť ešte čosi z teplého počasia na konci leta. Možno to dnes nebude také zlé. V duchu si odfúknem od úľavy.

O autizme som veľmi rýchlo pochopil jednu zásadnú vec. Film *Rain Man* z roku 1988, v ktorom hrá Tom Cruise a Dustin Hoffman, nie je dokument. Nie všetky autistické deti majú mimoriadne schopnosti. Keby som Sama vzal do kasína v Bristole, nedokázal by rátať karty a zarobiť nám balík peňazí. Skôr by ho išlo poraziť zo všetkého toho hluku tam, zaliezol by pod stôl s ruletou, odkiaľ by ho vytiahla až ochranka a spolu s ním ma vyviedla na ulicu za to, že som do kasína privliekol malé dieťa.

Napriek tomu má vlastný zaujímavý pohľad na svet, čo si musím pripomenúť vždy, keď mu hladina stresového hormónu vystúpi do výšin, ak ho náhodou nútím, aby si obliekol iný kabát, než chce, alebo je fazuľa, ktorú mu Jody uvarila, o dva stupne väčšia, než by mala. Pre Sama je svet jeden veľký stroj, ktorý musí fungovať istým spôsobom a byť dostatočne predvídateľný, aby sa v ňom cítil bezpečne. Kým je vôbec schopný sa uvoľniť, musí poznať načasovanie a pohyb všetkého okolo seba a zároveň musí mať celý čas prst na tlačidle *vypnúť*.

Sledujem ho, ako beží k pováľaným kmeňom stromov, kde sa rád hrá, a viem presne, aký bude mať celá akcia priebeh. Sam vylezie na jeden konkrétny kmeň, prejde po ňom, a keď sa dostane na koniec, po očku ma skontroluje, či sa naňho pozerám. Porozmýšľa, že preskočí na vedľajší kmeň, ale potom radšej zlezie a vyškriabe sa naň zo zeme. Keby sa k nemu chcelo pripojiť nejaké iné dieťa, zhodil by ho dolu – nie preto, že by bol v jadre zlý, ale skrátka preto, že toto je jeho stroj pováľaných kmeňov a ten musí fungovať istým konkrétnym spôsobom. Preňho je iné dieťa chybou v systéme, a keď ho zhodí na zem, je to, akoby spustil antivírusový program. ZISTENÁ PRÍTOMNOSŤ

DIEŤAŤA. ZAČATÝ PROCES ZHADZOVANIA. DIEŤA ODSTRÁNENÉ. VAROVANIE: DIEŤA SA UTEKÁ S PLAČOM SŤAŽOVAŤ RODIČOM.

Mohol by som na tých debilných stromoch loziť s ním, ale to nerobím. Nikdy. Pohojdám ho na hojdačkách, kopnem mu loptu nazad, ale na bláznenie nie som najlepšia partia, ak to tak mám povedať. Nepatrím k tomuto typu otcov. Poznáte ich – otcov, čo nosia conversky a trička s Batmanom, lebo zúfalo túžia všetkým dokázať, aká je s nimi zábava, ako v duši ostali deťmi a akí sú s vlastnými potomkami skvelí kamoši. Vystrájajú s nimi a prsia sa pri tom, akoby účinkovali v divadelnej adaptácii filmového hitu *Velký* s Tomom Hanksom v hlavnej úlohe. Podozrivo na mňa zazerajú, ako pohľadom prechádzam po okolí a hľadám potenciálne hrozby. Nevieť sa tak nenútené ponoriť do hry. Hrať sa je pre mňa ťažké. Dostať sa do potrebného stavu. Všetko ostatné hodiť za hlavu.

Sledujem Sama, ako sa plahočí po prehnitých kmeňoch, a prebudia sa vo mne spomienky na časy, keď sme v detstve chodievali s Georgeom do parku neďaleko nášho domu a podpichovali sa, kto sa vyškríabe úplne navrch preliezačiek. George bol odo mňa o dva roky starší, bol odvážnejší a menej opatrný než ja. „Poď až hore. Poď, Alex.“ No vtedy si uvedomím, že už zabúdam, ako presne znel jeho hlas. Najradšej by som schmatol Sama, objal ho a odviezol domov k Jody a povedal jej: Postaraj sa oňho, Jody, postaraj sa.

Takto premýšľam a zrazu ho zbadám: veľkého psa, asi labradora, ktorý k nám beží z kríkov. Je od nás možno päťdesiat metrov, no už si všimol Samovu loptu. Chce sa hrať. Doriti. Zamierim k Samovi, najprv pomaly, postupne zrýchľujem. Musím si dať pozor.

„Sam, nič sa nedeje, blíži sa k nám psík, nedáš mi tú loptu?“

Sam sa obráti, pričom takmer zletí z kmeňa, a tak sa zľakne, že zhíkne. Pes sa približuje, uteká a breše. Sam na

mňa pozrie s hrôzou v očiach. Pustí loptu a rozbehne sa ku mne. Nič horšie urobiť nemohol. Pes teraz nevie, či vyraziť za loptou alebo za bežiacim chlapcom. Zúriivo vrtí chvostom. Usúdi, že s chlapcom bude väčšia zábava.

„Sam, Sam, chce sa len hrať.“

Utekám, schytím syna a urobím obrátku, aby som vlastným telom vytvoril bariéru medzi ním a psom. „Nie, nie, nie, nie,“ opakuje.

„To nič,“ zopakujem mu.

Teraz je pes pri nás, skáče a breše. Odstrčím ho, zrakom hľadajúc majiteľa. Spoza kríkov sa vynorí žena v strednom veku s vôdzkou a loptou. Usmieva sa. Typický úsmev psičkára. Taký ten, ktorým vám chcú povedať: „Mám rád psy, každý má rád psy, komu by už len môj pes mohol prekážať?“

„Chce sa len hrať. Zbožňuje deti,“ vysvetľuje mi.

„Mohli by ste si ho zavolať k sebe?“ požiadam ju najslušnejšie, ako viem, hoci v sebe len ťažko dusím hnev.

Žena hneď zmení tón.

„Má rád ľudí, nikomu by neublížil.“

Sam sa mi chúli v náručí, zajaká sa a vzlyká, myká sa, aby sme šli preč. Žena nahlas zacmuká, chytí psa za obojok a ťahá ho k sebe.

„Poď, Timmy, pôjdeme sa hrať inam.“

Dívam sa za ňou, ako sa od nás vzdaluje, vôbec nič netušiac o desivom zážitku, ktorý jej špinavý bastard práve spôsobil, nič netušiac, že možno ide o niečo vážnejšie než o jedno dieťa, ktoré nemá rado psy.

„Hej!“ okríknem ju. „Máš ho mať uviazaného. Neučili ťa čítať, ty krava?!“

Obzrie sa za mnou, viditeľne prekvapená z prudkosti mojej reakcie.

„Poď,“ poviem ticho Samovi a odhrniem mu vlasy z tváre. Ticho fňuká a tak tuho mi stíska ruku, že mu obeleli hánky. „Poď, synček. Ideme do kaviarne.“

Na odchode sa pozriem za seba na deti, ktoré si hádžu lietajúci tanier. Sú šťastné a je im spolu dobre, ich rodičia

sedia obďaleč na lavičke, rozprávajú sa, oddychujú. Po-
cítim voči nim náhly ostenň zúvisti. Aký majú ľahký život!

„Oco, ideme teraz do kaviarne?“

„Áno, ideme do kaviarne.“

„Môžem si dať spenené mlieko?“

„Áno.“

„Ten pes ma vystrašil. Ten pes sa mi nepáčil.“

„Viem.“

Tak sa skončil náš výlet do parku.

Štvrtá kapitola

Oproti parku vládne v kaviarni relatívny pokoj. Je vklínená do radu malých obchodíkov ako jedna z hipstersky sa tváriacich prevádzok, ktoré tu v poslednom čase vznikajú, a jej úzku cieľovú skupinu tvoria mamičky zo strednej vrstvy, čo v mladosti sledovali *Priateľov* a túžili chodiť do Central Perku. Interiér akoby zariadovali podľa katalógu moderných retro kaviarní. V kúte stojí starý jukebox Rowe AMI a na stenách visia gýčové plagáty zo šesťdesiatych rokov s portrétmi osudových žien a chlapcov s veľkými smutnými očami. Sama úprimne fascinujú. Sadneme si, ako vždy, dozadu na pohovku za veľký drevený konferenčný stolík obložený časopismi a komiksmi.

„Oco, prečo má tá teta zelenú tvár?“

„Oco, prečo kreslia deti s takými veľkými hlavami?“

Poviem, že neviem, ale že šesťdesiate roky boli dosť divoké.

Objednám si kapučíno, ktoré je podľa nápisu vonku na tabuli „najsamlepšie na trhu“, a pod nápisom stojí neznesiteľne okrasným písmom citát z T. S. Eliota: „Odmeriam čas po lyžičkách“. Barista, ktorý má, samozrejme, fúzičky ako filmový zloduch z dvadsiatych rokov a tričko zo secondhandu obtiahnuté tak, že mu cezeň presvitajú rebrá, nám prinesie objednávku a pri servírovaní zohriateho mlieka zahrá Samovi divadielko: „Nech sa vám páči, naše najlepšie spenené mliečko od najlepších spenených kravičiek v celom Somersete.“

Sam sa obdivne zachichoce. Barista je jeho hrdina. Sama napriek všetkej jeho spoločenskej neohrabanosti nevedno prečo fascinujú charizmatickí a sebavedomí mladí ľudia. Vôbec sa ich nebojí, dokonca sa nevyhýba očnému kontaktu s nimi, ktorý málokedy dožičí mne. Keď ešte nosil plienky, Jody ho brávala na obed do školskej jedálne, kde

ho študenti priam hypnotizovali a manželka si tak mohla užiť niekoľko chvíľ pokoja. Je to zvláštne, ale milé. Čo na tom, že som práve zaplatil štyri libry za náprstok teplého kofeínu, za toto mi to stojí.

Keď sme sa už usadili, bolo by super porozprávať sa so Samom – popýtať sa ho na školu, čo doma, čo mama –, no takto to nefunguje. Sam nie je zhovorčivý typ. V najlepšom prípade by prikývol alebo pokrútil hlavou na priamu otázku, hoci skôr by sa asi nadurdil a odtiahol odo mňa. Sú to chvíle krehkého napätia medzi nami – neviem, ako ich využiť čo najlepšie bez toho, aby som všetko zničil. Preto iba bez slova podám Samovi iPhone a vezmem si zo stola noviny. V pohodovej nálade si hneď spustí obľúbenú aplikáciu Flight Track, ktorá zobrazuje aktuálne pozície lietadiel komerčných liniek po celom svete. Po ťuknutí na ikonu niektorého z lietadielok sa otvorí tabuľka s informáciami o tom, odkiaľ letí a kde bude pristávať. Informácie, to je jeho. Postupne sa naučil naspamäť názvy všetkých najväčších prepravcov, najdôležitejšie trasy, vzdialenosti medzi metropolami. Asi by sa to dalo rátať ako jeho rainmanovský vrtoch. Vonkajší svet ho takmer v jednom kuse niečím desí – prinajmenšom je preňho náročné vyrovnať sa s nekonečným sledom nepredvídateľných zmyslových podnetov – a Flight Track mu asi ponúka možnosť objavovať ho vlastným tempom. Rád len tak sedí, ťuká a strká mi pred oči každý údaj, aby som mu ho prečítal. Občas mu ukážem, kde sa práve nachádza jeho teta Emma. Emma je moja sestra. Svetobežníčka. Dva dni po osemnástych narodeninách sadla do lietadla a už sa nevrátila. Niežeby to Sama nejako zaujímalo, ale aspoň sa tým do tejto jeho aktivity pokúšam vniesť trochu ľudskosti. Ukážem mu na mape Toronto. Minulý týždeň odtiaľ Emma zavesila niekoľko fotografií na Facebook. Pózuje na nich s dvoma ženami, ktoré som v živote nevidel, vyškerajú sa do objektívu na výletnej lodi a v pozadí čnie k oblohe špicatá veža CN Tower. Emma sa tvári tak, ako na každej snímke na Facebooku; veselo, šťastne a bezstarostne, užíva si

prítomnosť. Aj keď ja jej to zasa až tak neverím. Z očí jej čítať niečo, čo sa už veľmi dlho pokúša skryť.

„Keby chcela priletieť do Londýna na Heathrow, trvalo by jej to sedem hodín a pätnásť minút,“ oznámi Sam. „Mohla by letieť z torontského Medzinárodného Pearsonovho letiska. Mohla by ísť lietadlom British Airways alebo Air Canada. Prečo sa nevráti domov?“

„Baví ju cestovať,“ odvetím. „Rada spoznáva nové veci.“

Pravdaže, skutočnosť je trochu zložitejšia. Buď Emmu baví cestovať, alebo sa bojí vrátiť domov. Osobne by som sa prikláňal k druhej možnosti. Z jej veľmi občasných mailov si však ťažko vytvoriť ucelenejší obraz.

„Nové veci sú aj tu. A máme Google mapy. Na Google mapách sa dá vidieť veľa nových vecí.“

„Viem, ale to nie je to isté, či hej? Nezažiješ naživo ľudí, zvuky, vône...“

„Nič z toho nemám rád. Som autista,“ namietne.

Obaja sa zasmejeme nad Samovou sebakritickou poznámkou. Kým ja jeho diagnózu vnímam ako zásah zlej moci, Sam si ju ochotne prizná – zo žartu, prípadne keď potrebuje výhovorku. Iné deti zhadzujú vinu na súrodencov, ak rozbijú tanier alebo niekto fixkou popíše celú pohovku alebo z plechovky zázračne zmiznú všetky sušienky. Sam povie: „Som autista,“ a nonšalantne nad tým mávne rukou. Keď sa nad tým teraz zamyslím, asi nebolo správne vysvetľovať mu autizmus tak, že sme ho prirovnali ku komiksovej postave Hulka („Rozumieš, Sam, ani Bruce Banner za to nemôže, to tie gama lúče!“)

Niekoľko minút v tichosti sedíme.

„Mama mi kúpila Xbox!“ vyhrkne zrazu.

„Hm,“ odvetím. „Hm. Dobré.“

Okamžite sa vo mne vyroja pochybnosti. Sam je už aj tak dosť utiahnutý, preto neviem, či potrebuje ďalšiu zámienu na to, aby trávil čas osamote. Takmer vždy sa hrá sám, ešte aj v škole – je to jeden z príznakov jeho choroby alebo syndrómu, alebo ako to vlastne máme nazývať. Dokáže sa hrať aj s inými pod podmienkou, že mu nebránia robiť

to, čo chce robiť on, a že sa s ním príliš často nepokúšajú nadviazať rozhovor. Keby mal povedať, čo znamenajú priatelia, asi by ich definoval ako „ľudí, ktorých ako-tak znesiem“. Čo vlastne nie je úplne mimo. My ostatní sme na tom podobne. Keď vezmete naše spoločenské vzťahy pod drobnohľad, vyjde vám, že väčšinou fungujú iba zo zvyku. Zapadáme stále do tej istej rutiny: pýtame sa, ako sa ten druhý dnes mal, smeje sa na prihlúpnutých vtípoch, opakujeme, že by sme sa mali stretávať častejšie. Neraz pritom obe zúčastnené strany v kútiku duše dobre vedia, že je to celé fraška. Rituálne tance, večne sa opakujúca súslednosť spoločenských návykov. Nečudo, že v tom má Sam guláš. Autisti, tak ako ich chápem ja, skrátka pri narodení nedostali príručku s pravidlami. Zo Samovho pohľadu hrajú všetci jednu veľkú hru a on sa ju musí učiť za pochodu. Čo je náročné preňho, pre Jody aj pre mňa – lebo jeho príručka sme my. Všetko mu musíme stále znova a znova vysvetľovať a aj tak niektoré pravidlá nikdy nepochopí. Ako napríklad pravidlo o tom, že nie je vždy nevyhnutné povedať prvé, čo človeku príde na um. Len za minulý mesiac sme s ním zažili niekoľko trápnych konverzačných situácií.

Jodinej mame o jej kľčových žilách: „Prečo máš také hrčavé nohy?“

Nášmu pomerne korpulentnému susedovi: „Máte tvár ako puding.“

Svojej triednej učiteľke na rodičovskej schôdzi: „Ocko povedal, že táto škola je žumpa.“

Preto si myslím, že dať mu hernú konzolu ako ďalšiu možnosť úniku, nie je najlepší nápad. Áno, dovoľujem mu hrať sa s mobilom, ale to je iné: letecká aplikácia a Google Earth ho bavia a majú aspoň nejaký presah so skutočným svetom. Zatiaľ čo vo videohre je stredobodom vesmíru sám hráč a všetko sa krúti okolo neho. A to sa mi vidí ako presný opak toho, čo by sa mal Sam naučiť o živote. Nehnevám sa za to na Jody, asi sama potrebovala nejakú možnosť úniku od jeho večných otázok – a hysterických výbuchov.

„O tom Xboxe sa s mamkou ešte porozprávame,“ dodám napokon.

„Lietadlo VO 226 z Londýna do New Yorku letí vo výške 11 200 metrov,“ odvetí.

Domov – k nim domov, lebo neviem, či ho ešte môžem nazývať svojím domovom – prideme krátko po tretej. Jody medzitým poupratovala, vyzerá sviežo, dokonca by som povedal oddýchnuto. Bujné kučery skrotila do drdolu, vylihuje na gauči a číta si noviny.

„Tu je môj krásny chlapec! Už mi za tebou bolo smutno!“ Vyskočí na nohy, aby ho objala.

„Poslúchal,“ skonštatujem. „V parku sme mali menšie nedorozumenie so psom, ale inak bol v pohode.“

„Naháňal ma pes,“ vyhlási Sam. „V kaviarni sme si dali spenené mlieko. Hral som sa s lietadlami. Oco povedal tete so psom, že je krava. Mám hlad.“

Ďalšia maličkosť: pri Samovi si treba dávať pozor na ústa. Všetko si zapamätá, všetko vytára.

Keď Jody vysvetlím, čo sa v skutočnosti stalo, pripraví mu sendvič, jediný možný: so syrom a čalamádou. Hneď potom Sam uteká k Xboxu.

Synovo stravovanie sa riadi prísnyimi pravidlami. Prijaateľné sú preňho iba štyri jedlá. Konkrétne:

Sendvič s čedarom a čalamádou (biely chlieb, odkrojiť kôrky, po okrajoch chleba nesmú byť žlté flaky od čalamády).

Rybie prsty a tenké hranolčky (rybie prsty musia byť buď od Birds Eye alebo Marks & Spencers. Skúste naňho vyrukovať s prstami z Lidla a uvidíte ten tanec).

Cestovinové krúžky v rajčinovej omáčke s hriankou (niekedy je ochotný zjesť aj písmenká, hoci som dodnes neprišiel na to, kedy presne tá chvíľa nastane, a tak už radšej neriskujem, nestojí to za to).

Zapekané cestoviny (no výlučne podľa Jodinho receptu. Keď sa o ne pokúsím ja, vždy potom treba nanovo vymaľovať kuchyňu. Ale zasa si musím priznať, že je to

vo všeobecnosti pomerne objektívne zhodnotenie môjho kuchárskeho umenia).

K tomu si prirátajte cereálie na raňajky, jogurt a ovocie nakrájané na rovnomerné kocky. Na ROVNOMERNÉ KOCKY. Už ste niekedy o piatej ráno skúšali nakrájať jablko na kocky s presnou dĺžkou hrany jeden centimeter? Nič ľahké, najmä ak v porovnaní s povahou vášho hosťa je taký Gordon Ramsay hotový baránok.

„Takže... vraj dostal hernú konzolu.“

„Áno, od syna jedného kamoša. Kúpili novší model a nevedeli, čo so starým. Vavela som si, že by to mohlo byť prospešnejšie než televízia, sem-tam.“

„Len či takto nebude tráviť ešte viac času osamote. Chápeš, usilujeme sa predsa o to, aby bol častejšie s inými.“

„Prepáč, my sa usilujeme?“

„Vieš, ako to myslím.“

„Áno, viem, ako to myslíš. Ale takto bude mať niečo spoločné s druhými deťmi, to hádam nie je zlé. V škole má každý nejakú konzolu.“

„Dobre, okej, prepáč. Len nech sa nehrá GTA, dobre?“

„To nie, to je iba pre mamičku. Zistila som, že jazdiť len tak po meste a do hocičoho vrázať je celkom dobrá terapia.“

Nastane krehká chvíľa pokoja. Jody nevdojak začne spratávať zo stola a z dlážky rozhádzané časopisy a maľovanky.

„Ako sa darí?“ spýta sa.

„Dá sa. Je mi za tebou smutno.“

Odrazu prestane upratovať.

„Aj mne za tebou,“ utrúsi potichu a znovu sa pustí do upratovania, akoby chcela rýchlo zmeniť tému. „Čo tak porábaš?“

„Och, nič extra: chodím do práce a pozerám Danovu kolosálnu televíziu.“

„Novú sériu *Homelandu* obchádzaj zďaleka, je to úplná hovadina.“

„Baba jedna, ako to, že si ju začala sledovať bezo mňa?“
„Ver mi, iba ti ušetrím námahu.“

„Keď sa vrátim, mohli by sme sa pustiť do tých severských kriminálnych ság, čo z nich boli pred piatimi rokmi všetci hotoví.“

Trápne ticho. To bolo asi priskoro.

„Neviem, kedy to bude, Alex,“ povie. „Zatiaľ na to nie som pripravená.“

„Viem. Prepáč. Dám sa dokopy. To ja len tak, chápeš, že by bolo super vrátiť sa domov. Keď už pre nič, tak preto, aby som ťa zachránil pred sledovaním debilných seriálov.“

Jody sa silene usmeje.

„Ide o to, že si myslou stále niekde inde a ja neviem kde,“ vysvetlí mi. „A keď sa zhovárame, tak... sa to vždy skončí hádkou. Všetko sa tým iba zhorší. Pamätáš sa, ako sme vtedy išli autom k tvojej mame, keď Sam ešte nosil plienky? Dostali sme defekt a Sam na zadnom sedadle si išiel hlasivky vyplakať, bola tma a lialo ako z krhly. A my dvaja sme...“

„My sme odspievali všetky skladby z *Malej morskej víly* v správnom poradí. Pri vymieňaní kolesa som si pospevoval ‚Under the Sea‘.“

„Vtedy sme to zvládali, nie? Zvládali sme to. Obrátili sme to na žart. Teraz to už zábava nie je. Má to od zábavy poriadne ďaleko.“

„Som unavený. Chodím do práce, v noci nespím a...“

Veľmi rýchlo si uvedomím, že som sa nevydal správnym smerom.

„Och, bože, už je to tu zas!“ vzdychne si Jody. „Ustavične opakuješ, ako sa to zlepší, lenže sa to nikdy nezlepší. Prídeš domov vystresovaný, celý víkend si vystresovaný a vystresovaný sa vrátiš do práce. Nedokážem zvládať naraz toto aj Sama. Musíš s tým niečo urobiť.“

„Viem. Viem, ale...“

„Nie, Alex, nijaké ale. Musíš s tým niečo urobiť, inak ťa späť nepustím. Myslím to vážne!“ Usiluje sa nerozplakať, ale slzy má na krajíčku, počut jej to v hlase a vidieť

v očiach, v tých veľkých hnedých očiach, ktoré ma pred desiatimi rokmi opantali. Nič v nich neskryje, zreničky má veľké a tmavé ako galaxie. A ja sa do nich nedokážem dívať. Nedokážem čeliť tomu, čo bude nasledovať.

„Musíš niečo urobiť s prácou, musíš niečo urobiť sám so sebou, ale v prvom rade musíš niečo urobiť s Georgeom. Rozumieš?“

Teraz už budem plakať aj ja, to je jasné. Lebo toto je tá príšerná zžieravá bolesť, ktorá síce časom zoslabla, no naďalej drgľuje pod povrchom ako obrovská tektonická platňa. Odrazu som veľmi rád, že sa Sam môže hrať na Xboxe, aby opäť nemusel byť tohto tu svedkom.

O čosi neskôr sedím s Danom v Old Ship Inn, malej miestnej krčmičke na rohu ulice, kde býva. Je to osamelý pozostatok z industriálnych čias tejto časti mesta, rozpadávajúca sa fasáda z červených tehál obkolesená budovami zo skla, z ocele a betónu. Vnútri sa nad pivom skláňa zopár starých štamgastov z okolia, na dlážke pri barových stoličkách spia ich psy. Niekoľkých z nich určite poznáme. Frank s Tonym v šesťdesiatych rokoch robili v prístave, vláčili náklad z lodí do obrovitánskych skladov – pri barovom pulte radi žartovným tónom rozprávajú historiky o strašidelných pracovných úrazoch. Alfie každú druhú sobotu organizuje rokenrolovú diskotéku a nosí stále tie isté modré semišky, ktoré si kúpil v päťdesiatom siedmom (roky ich vyhladili tak, ako Alfieho plešinu). V kúte sedí starý Sid, hrá šach sám so sebou, na stole malý guinness. Zavše sa stane, že nejaký nepoučený hosť krčmy podíde k Sidovi a plesne ho po pleci s otázkou, či si s ním nezahrá, na čo Sid spustí príval nadávok a odtisne votrelca od stola. „Kristepane!“ zvolá vždy barman. „Nerušte Sida, keď hrá šach.“ Podľa legendy je mu súperkou duch zosnulej manželky. Alebo má možno len rád ticho a pokoj.

Tak ako jej hostia, aj krčma je zanedbaným reliktom minulosti, no na rozdiel od ostatných domov v radovej zástavbe, ktorých obyvateľom mala pôvodne slúžiť, ju

zrejme chráni pamiatkový úrad. Ostala sama a pravidelne ju navštevuje už iba rednúca skupinka dôchodcov, ktorí si pamätajú, keď tu ešte nič iné než radové zástavby nebolo. Oni a ja s Danom. Chodíme sem, lebo tu majú lacné pivo a k nemu vrecká zemiakových lupienkov. Vo vinotékach a bistrách megalomanských reťazcov lupienky nedostať. Ale za päťku vám predajú hŕstku olív v miniatúrnej miske. Ďakujeme veľmi pekne, Európa, to ty za to môžeš.

„Tak ako dnes?“ spýtam sa medzi glgmi piva.

„Hral som sa s Macom,“ odvetí Dan. Kúpil si najnovší Mac od Apple s gigantickou obrazovkou. Predpokladám, že ho potrebuje na navrhovanie webstránok alebo na skladanie hudby, alebo... čo ja vlastne viem.

„Chodíš teraz s niekým?“ vypytyjem sa.

„Mmm, vlastne ani nie, kamoš. Chvíľu som bol s Nikki, ale nejako nám to neštimovalo.“

Nikki pracuje v malom dizajnérskom ateliéri, pre ktorý Dan občas externe niečo robí. Zamestnaní sú v ňom takmer výlučne muži, ktorí sa obliekajú v konfekčných obchodoch ako Hollister alebo Urban Outfitters, len občas na eBayi vysolia bohapusté peniaze za staré obnosené tričko s ironickým nápisom. Všetci z nich sú úplne hotoví z Nikki, lebo je od nich o tri roky staršia, je krásna a vyzná sa vo Photoshope. Tajne medzi sebou súťažili, kto ju prvý pozve von, no potom sa dopustili zásadnej chyby, keď si najali Dana, aby im pomohol s reklamnou kampaňou na sociálnych sieťach. Chudáci, nemali najmenšiu šancu.

Dan je celkom fešák. Tmavé vlasy nosí pristrihnuté nkrátko, z opálenej tváre sa pozerá na svet párom nevinných očí a vie sa pekne obliecť, teda dať si na seba niečo iné než tesné džínsy, tesné trička a tesné čiapky, v akých chodia všetci jeho kolegovia. Teraz má na sebe sveter z hrubej vlny na gombíky, pod ním košelu a čierne plátenné nohavice. Farby, látka, strih, všetko spolu dokonale ladí, rovno by ho mohli ísť fotiť do katalógu. Človeka si však získa najmä charizmou, ktorú vyžaruje na všetky strany. Div že

ju okolo neho nepočuť bzučať ako preťaženú elektrickú zásuvku.

„Vďaka, že si mi pomohol, Dan. Tak dajako sa to na mňa zosypalo.“

„Jasná vec. Veď sme kamoši. Aspoň mi doma nie je smutno. Pripomína mi to staré dobré časy. Dnes som Lukovi pomáhal s internetovým prenosom. Spomenul som si prítom, ako sme na otcovom starom pécečku nahrávali vlastné rozhlasové relácie.“

„Rádio Šógun – najlepšia stanica hrajúca hip-hop zo západného pobrežia v celom Somersete.“

„Prinášame Wu Tang Clan do Weston Super Mare.“

„Inak, musím sa ti priznať. Hip-hop zo západného pobrežia ma nikdy nebavil.“

„Viem, Alex. Viem.“

Necháme tú myšlienku chvíľu visieť vo vzduchu.

„Teda... čo Sam?“ spýta sa Dan.

„V pohode. Veď vieš. Ako vždy.“

„Stále uvažujete, že by ste ho preložili do inej školy?“

Prekvapuje ma, že si to Dan pamätá, ale aj tak sa mi zdá zvláštne zhovárať sa s ním o tom. Za všetky tie roky, čo sa poznáme a čím sme si spolu prešli, sme sa vždy rozprávali iba o hudbe a filmoch. Tieto dve témy boli katalyzátorom každej konverzácie. Zabolí to, keď na povrch vypláva niečo temnejšie.

„Neviem, ešte sme to neuzavreli. A čo ty? Akože ako sa ti darí v robote a tak?“ opýtam sa.

„Ja, nuž, niekedy to býva na hrane, ale keď urobíš zopár správnych vecí pre zopár správnych ľudí, zapamätajú si ťa. Najčastejšie mi volajú, keď sú v úzkych, keď na nich nejaký veľký klient ziape deň čo deň. Ale poznáš ma, ja si iba poviem: Dobre, ide sa.“

Dobre, ide sa je Danova motivačná formulka. Vždy keď si pred niečím potrebuje dodať guráž, zamumle si ju popod nos a vrhne sa do toho – či už je to radikálna zmena dizajnu multimiliónovej značky alebo skok do mora z Clevedonského móla. Ak si tie slová povie, musí to urobiť.

„Kokso, Dan, fakt nechápem, ako takto dokážeš žiť,“ vyhrknem trochu zatrpknutejším tónom, než som čakal. „Ja sa každý deň budím s tým, že stojím nad hlbokou priepasťou, kým ty... ako to, že si tak v pohode? Ako to, že nie si nonstop posratý od strachu?“

Usmeje sa a zahľadí sa do pohára. Z praskotajúcich reproduktorov v krčme spieva Otis Redding „These Arms of Mine“. Sid premiestňuje figúrky na šachovnici. Do záclon prežratých od molí zasvietia reflektory auta a nakreslia nepravidelné vzory na tapetu zažltnutú od cigaretového dymu.

„Nemusím sa zaoberať tým... akože, tým, čím sa musíš zaoberať ty – skutočný svet, skutoční ľudia,“ vyjadrí sa Dan napokon. A odvráti zrak. Zdá sa, akoby chcel niečo dodať, má to na jazyku, ale potom sa to stratí. Namiesto toho povie: „Vieš si ma predstaviť, ako predávam hypotéky?“

„Nie! Lenže pred pár rokmi som si ani seba samého nevedel predstaviť, ako predávam hypotéky. A kde som teraz!“

Zasmejeme sa, potrebujeme zmeniť tón rozhovoru.

„Ak to tam neznášaš, daj výpoveď.“

„To nemôžem, musím z niečoho splácať hypotéku. Sam chodí k logopedičke a neveril by si, čo si je schopná vypýtať. Jody nepracuje.“

„Alex, počúvaj ma. Ak to tam neznášaš, musíš odtiaľ vypadnúť.“

S povzdychom dopijem pivo.

„Všetci najlepšie vedia, čo musím.“

„Počkaj, pamätaj si, čo si povedal,“ skočí mi do reči. Vstane a postrapatí ma, čo by ma od hocikoho iného rozúrilo dobiela. Potom zamieri k baru, objedná nám ďalšie dve pívá a príde s nimi späť.

„Dobre, tak sa skúsme znovu vrátiť do minulosti. Spomínaš si, ako sme sledovali *Battlestar Galactica*? Tú novú, nie starú,“ povie. Tento uhol pohľadu som nečakal.

„Ehm, áno.“

„Ako som ti vravel, že ten seriál v skutočnosti nie je o vražedných robotoch, ale o vojne v Iraku?“

„Ehm, áno.“

„A čo si mi na to vtedy povedal?“

„Povedal som ti: ‚Preboha, Dan, jasné, že je to o vražedných robotoch a o ničom inom‘.“

„Tak, a presne v tom to väzí!“ vyhlási Dan a na dôvažok tresne pohárom do stola. „Si najhlbavejší človek, akého poznám, nad všetkým sa zamýšľaš, na všetko máš nejakú teóriu. Ale keď si raz na niečo utvoríš názor, nevzdáš sa ho ani za živého boha. Čo ak sa skrátka pozeráš na svet nesprávnymi očami?“

Dlho, zamyslene odpíjam z piva, potom ho opatrne položím.

„Dan. Vážim si, čo sa mi pokúšaš naznačiť. Som však v zložitej situácii, z ktorej sa nevymocem len tým, že začnem mať na háku. Okrem toho *Battlestar Galactica* je naozaj o vražedných robotoch, to sa len príliš veľa ľudí po dvadsiatke začalo cítiť previnilo, že namiesto správ z Iraku sledujú seriál o vražedných robotoch, a tak sa potrebovali na niečo vyhovoriť.“

„Skutočné je len to, čo vnímame,“ namietne Dan a na tvár mu vysadne ten absurdne podmanivý úsmev, ktorý mu dodnes nepochybne zaistil desiatky lukratívnych zmlúv.

„Prekrista, Dan, s týmto na mňa nechod,“ zatiahnem. „Radšej objednaj niečo pod zub a zmeňme tému. O mojej práci ani o vražedných robotoch sa už zhovárať nechcem.“

Asi o hodinu som späť u Dana a sám, lebo kamarát sa nedal zahanbiť a šiel na otvorenie nového klubu Osembitový big-bít, kde dídžej púšťa iba skreslené melódie z arkádových hier z osemdesiatych rokov. Niečo také by som asi dnes počúval na výške, tej trojročnej oáze jednoduchej a ničím nehatenej radosti zo života. Boha, tam ma bavil aj Kant. Niekedy sa v duchu spytujem, či to v tých časoch bolo moje skutočné ja, alebo som sa len pretvaroval.

Absolvujem rituál s nafukovaním matraca a potom si

skontrolujem poštu na Danovom obrovskom Macu. Mám dve správy. Jednu od Jody, preposiela mi pozvánku na stretnutie do jednej miestnej školy, ktorá si získala skvelé renomé úspechmi v práci s autistickými deťmi. Druhá je od Emmy. Vraj uvažuje, že by sa vrátila na Ostrovy. Tomu uverím, až to uvidím.

Zobudím sa o štvrtej ráno, keď sa do domu tackavým krokom vovalí Dan s nejakou slečnou. Chichocú sa a navzájom si naznačujú „pšššt“, potom je chvíľu ticho a vzápätí nasleduje ďalší ohlušujúci treskot. Keď sa za nimi zájdem pozrieť, čo sa stalo, ležia na dlážke zakliesnení do seba medzi stenami úzkej tmavej chodbičky, spleť dohnedá opálených údov vyzerá ako výsledok nejakej veľmi sexi autohavárie.

„Zasekli sme sa,“ bľaboce Dan. „Bozkávali sme sa a zasekli sme sa.“

„Čau, ja som Donna,“ predstaví sa mi slečna. „Pomenovali ma po Donne z Elasticity. Pomôžeš nám?“

Pokúšam sa odhadnúť Donnin vek na základe hudobného vkusu jej rodičov, ale usúdím, že bude rozumnejšie zasvietiť. Donna sa chrptom opiera o stenu, Dan je poskladaný nad ňou, kolená vyvrátené oproti sebe, ruky na dlážke po oboch stranách jej hlavy a udržiava rovnováhu zavesený vo vzduchu, aby nezletel. Donna má jednu nohu zakvačenú medzi Danovými, druhou pošklbáva z boka na bok. Má na sebe krátke flitrové šaty, ktoré by za akýchkoľvek iných okolností vyzerali úžasne a rafinovane.

„Dobre,“ poviem. „Hádam s vami budem vedieť niečo urobiť. Dan, teba zdvihnem a tak trochu ťa odhodím vedľa.“

„Okej,“ prisvedčí. „Daj mi sekundu, nech sa pripravím. Dobre, ide sa.“

Chytím ho za boky a vyťahujem nahor, až kým nevyslobodím Donninu nohu z jeho zovretia, pričom jej nechtiac vyzujem ligotavú lodičku na nízkom opätku. S Danovou pomocou sa mi ho podarí odsunúť tak ďaleko, aby sa

s rehotom dokázal zvaliť na dlážku vedľa Donny, ktorá sa, opretá o stenu, teraz súka na rovné nohy.

„V hlave mám ako po výbuchu,“ zdôverí sa.

„Nalejeme si niečoho?“ spýta sa Dan. „Všetci sa, myslím, zhodneme, že nám to zatiaľ ide ako po masle.“

„Mal by som sa vrátiť do postele,“ odmietnem. „Zajtra ma čaká dlhý deň, teda vlastne dnes. Preboha, veď už je pol šiestej. Tak sa bavte ďalej, blázni. Len nezabudnite: V chodbe zásadne po jednom.“

Dan zapne stereosúpravu, potichu pustí niečo od Hot Chip a ja premýšľam o ňom, o tom, čo sme spolu zažili a koľko životnej energie v ňom drieme. Tak ako v mojej sestre Emme. Kde ju berú?

Ležím v posteli a počúvam hlboký hukot prúdového lietadla letiaceho po rozjasňujúcej sa oblohe k bristolskému letisku. Zvuk hypnoticky splynie s bzukotom posledných zvyškov vzduchu, ktorý unikne z matraca, a ja chrptom dokončím pristátie na tvrdej dlážke.

Piata kapitola

Keď sme priviezli Sama z pôrodnice, vznášali sme sa na obláčiku šťastia, adrenalínu a nedostatku spánku. Sam najmä plakal. Vrieskal, kvíľil, až sa zajakal, a zúrivo okolo seba metal maličkými končatinami. V noci som ho väčšinou brával na dlhé prechádzky v kočiку po prázdnych predmestských uliciach. Spieval som mu a hovoril rozprávky, až kým sa neupokojil, potom som ho vzal domov nakrímiť. Hlad mal v jednom kuse. Skúšali sme mu podstrčiť fľašku, aby si Jody raz za čas oddýchla, ale to nie, moji milí, ani nápad – už vtedy bol fajnový na to, čo bude jesť. Pamätám sa, ako sa mi raz podarilo streknúť mu trochu mlieka z fľašky do úst a sprvu sa zdalo, že je všetko fajn, no keď mi potom ležal na rukách, vyvracal si prúd nestráveného sunaru rovno do očí. Výčitky zo spomienok na takéto zábavné rodičovské zlyhania len tak nezmiznú.

Po prechode na tuhú stravu si Sam rýchlo osvojil veľmi špecifické stravovacie návyky. Existovala iba jediná príchuť organickej detskej výživy, ktorú bol ochotný zjesť, preto sme jej zo strachu, že ju prestanú vyrábať, nakúpili dvesto pohárov a uskladnili ich v záhradnom prístrešku. Medzi tým nás všetci možní známi zahŕňali dobre mienenými, ale neskutočne iritujúcimi radami:

„Skúšali ste mu nakrájať zeleninu na malé pásiky?“

„Skúšali ste mu podávať obed v hlbokom tanieri namiesto plytkého?“

„Skúšali ste mu jedlo nejako ozvláštniť?“

Zakaždým sme sa iba usmiali a poďakovali sa za úžasné rady, ktoré sme bez výnimky už všetky veľakrát otestovali – napríklad ako vtedy, keď som z kolieska šunky, dvoch olív a červenej papriky vytvoril priam šokujúco vernú imitáciu prasiatka Peppy z animovanej rozprávky (žiaľ, vtedy Peppa nevedela, že ju čoskoro čaká dramatický

let cez celú kuchyňu). Možno už tieto prvé skúsenosti nám mali naznačiť, že sa Sam niečím odlišuje. Lenže to by sme sa s Jody museli rozprávať aspoň o niečom, nieto ešte o Samovom duševnom vývoji. Namiesto toho sme si striktne rozdelili povinnosti. Stali sa z nás obchodní partneri a naším cieľom bolo prežiť ďalší deň bez toho, aby sme zaspali na záchode alebo v uličke s plienkami vo Waitrose. Boli sme však spolu a boli sme odhodlaní a vedeli sme, že to zvládneme, lebo, páni moji, ako sme sa my len milovali!

Takéto myšlienky mi behajú po rozume, keď sedím s Jody pred kanceláriou tajomníčky Základnej školy svätého Petra v tichej predmestskej časti na okraji mesta. Je v poradí tretia, ktorú sme navštívili, odkedy sme sa rozhodli, že Sama vyslobodíme z toho pekla, kam chodí teraz. Štandardizačný úrad ministerstva školstva jej udelil hodnotenie „vynikajúca“, bývame iba niekoľko milimetrov od jej spádovej oblasti a najlepšie je, že už v nej Sam niekoho pozná. Vysvitlo, že s Oliviou chodil Sam do škôlky, a Jody je odvtedy v kontakte s jej mamou, čím prejavila nemalú zručnosť manévrovať naprieč spoločenskými vrstvami, keďže Olivia žije s rodičmi v Southville v obrovskej historickej vile, ktorú pamiatkový úrad zaraďuje do druhého stupňa ochrany, má päť podlaží a v suteréne odhlučnené domáce kino. Deti si nevedno prečo hneď od začiatku padli do oka aj napriek tomu, že Sam sa raz dievčinku pokúsil zahrabať do jamy v pieskovisku.

Dnes ráno som si zobral vzácne štyri hodiny voľna z práce, vyzdvihol som Jody autom a za celú dlhú cestu kľukatými uličkami bristolského predmestia sme sotva prehodili zopár viet. Obaja vieme, na čom sme. Sam má v škole ťažkosti, nie s prospechom. Teda samozrejme, že má ťažkosti aj s prospechom, ale to nie je to, čo nás najväčšmi trápí. Najväčšmi nás trápí, že nevychádza so spolužiakmi. Dokonca ani v rámci svojich obmedzených možností. Nedokáže sa zapojiť do hry bez toho, aby sa pritom rozplakal alebo druhým deťom ukradol loptu či

niekoho kopol – takže ho medzi sebou nechcú. Ba čo viac, stal sa pre ne vďačným terčom. Deti vedia, že keď budú dobiedzať, okamžite sa to na ňom nejako prejaví, a to ich motivuje. Sú ako pirane, keď vo vode zacítia krv a hneď rozpútajú nenásytné hody. Ešte nevedia, že ho tým šikanujú, robia, čo sa im zdá prirodzené. Možno je to náš vrozený inštinkt: zamerať sa na najslabšieho jedinca a vyčleniť ho z kruhu kvôli bezpečnosti skupiny. Viem len toľko, že Sam sa nehrá s druhými deťmi. Preto si myslíme, že v škole s obozretnejším prístupom, preč od mestských faganov, ktorí sa v preplnených triedach predbiehajú, kto zaujme pozíciu alfa samca, by možno zapadol lepšie. Stojí to za pokus. Musí to stáť za pokus.

„Nech sa páči, podte ďalej,“ pozve nás tajomníčka, na pohľad milá a taká staromódna osôbka, že možno bola sama žiačkou školy, keď ju otvárali na začiatku devätnásteho storočia. Predstavujem si ju, ako si v nariasenom čepci zapisuje násobky troch na bridlicovú tabuľku, a tak ma to pohltí, že ma Jody musí drgnúť, aby som sa spamätal. Vojdeme do malej miestnosti, ktorej dominuje široký drevený stôl obsypaný papiermi a šanónmi. Pootvorené výsuvné okno vzadu v miestnosti podopiera hrnček, na ktorom, neklamem, je nápis: „Zachovajte pokoj a učte ďalej.“ To je prvé mínus, vravím si v duchu. Bludisko prasklín v omietke na stenách pokrývajú desiatky výkresov od detí. Na niektorých z nich sú utešené farebné kresby jednoduchých štvorcových domov a šťastných rodín, hoci si medzi nimi všimnem aj obrázok dvoch chlapov v čiernych plášťoch, ktorí zabíjajú kravu.

„Dobrý deň, Dentonová, teší ma, že vás spoznávam,“ predstaví sa tichým priateľským hlasom spoza lacného počítačového monitora, ktorý nebezpečne nakláňa dopredu hľba učebníc. Tajomníčka vstane a podá nám ruku. Má niečo po tridsiatke a je drobučká, hoci kvetovanými šatami v jasných farbách na seba púta dostatok pozornosti. Krátke plavé vlasy má začesané a zopnuté jediným plastovým štipcom, rúž na perách červený ako poštová schránka. Pô-

sobí ústretovo a energicky, čím sa diametrálne odlišuje od bandy rezervovaných pochmúrnych byrokratov, ktorí do nás paušálne vlievali nádej počas prvých rokov Samovho mizerného vzdelávania.

„Ja som Jody, toto je Samov otec Alex.“

Nepovedala „môj manžel Alex“, odsunula ma do roly biologického rodiča.

Podám Dentonovej ruku a usilujem sa pritom nedať najavo nič okrem nadšenia. Cítim sa ako na pohovore, akoby to mala byť nejaká skúška, či čo. Neviem. Viem len, že nechcem pohoriieť.

„Sam má teda ťažkosti zapadnúť,“ spustí. „Minulý rok mu diagnostikovali autizmus, je tak?“

„Áno,“ prisvedčí Jody. „Niežeby...“

Zháči sa, akiste si teraz hovorí niečo v duchu: Hmm, ako do jednej vety zhrnúť osem rokov každodenného zápasu tak, aby to nevyznelo, že sa pokúšam potenciálnemu vydavateľovi predať práva na ďalšiu autobiografiu zúfalstva?

„Od narodenia zaostával v rečovom prejave,“ pokračuje. „Od narodenia ho všetko možné dráždilo. Najprv sme si mysleli, že má niečo so zrakom alebo sluchom, ale keď sme ho dali vyšetriť, nič mu nenašli. Ďalej sme chodili po lekároch, ktorí nám do jedného opakovali iba to, že ho máme sledovať. Čo konkrétne na ňom máme sledovať, to nepovedali. Po Samovom nástupe do škôlky už vedeli, že čosi nie je, ako má byť, ale pomôcť mu aj tak nedokázali. Prvý, kto vôbec spomenul slovo autizmus, bola až koordinátorka učebných predpokladov v predškolskej prípravke, lenže aj tá... čo nám to povedala, Alex?“

„Povedala, že na tom nie je až tak zle, aby vyžadoval individuálny prístup. Že by naňho od štátu nedostali financie. Pritom už ráno s ním bol vždy boj. Musel som ho nosiť do školy. Štandardný začiatok dňa. Násilím ho vpratať do oblečenia, dopraviť do školy a potom až do večera trpnuť, čo bude. V prvých ročníkoch na základnej škole sa to trochu zlepšilo. Ale...“

„Stále nie je šťastný,“ doplní Jody. „Čokoľvek už to

preňho znamená.“ Pozrie na mňa, vzápätí rýchlo odvráti zrak. „Je úplne sám.“

Jody vytiahne z kabáta vreckovku a jemne si ňou osuší oči.

Dentonová sa súcitne usmeje, potom nám bodrým tónom začne rozprávať o svojej škole. Chodí do nej štyristo detí, čiže je veľká, no tajomníčka nás presviedča, že sa v nej žiaci cítia ako doma. Vysvetľuje nám, že „kladú dôraz na ústretové a žičlivé prostredie“. Viacero učiteľov má skúsenosti s autistickými žiakmi. Celé to znelo ako z verklíka, ale zároveň úprimne. Potichu vo mne rastie nádej a cítim, že v Jody takisto. Väčšinou sa na školu hlási viac záujemcov, než sú schopní prijať, no nedávno v blízkosti otvorili novú Steinerovu akadémiu, kde odlákali niekoľko ich žiakov. Takže miesto pre Sama je. Ak oň stojíme. Musíme však konať.

„Dobre si to rozmyslite,“ nabáda nás Dentonová. „Znamenalo by to pre vás každé ráno o čosi dlhšiu cestu a viac príprav. My sa o syna postaráme najlepšie, ako budeme vedieť. Nechcete ho sem priviesť, aby si to tu najprv obzrel? Spozná deti a učiteľov. Nemôžem vám, samozrejme, sľúbiť, že sa mu bude neprestajne venovať špecialista, ale, čo vám budem hovoriť, deťom je tu dobre.“

Deťom je tu dobre. Zvláštny marketingový slogan. Nemali by sa vari všetky školy usilovať o to, aby v nich bolo deťom dobre? Na druhej strane poteší, ak si je tajomníčka ochotná priznať, že to tak nebýva vždy. Šťastie je nedostatkový tovar. Nedá sa zaradiť do akéhokoľvek vzdelávacieho alebo podnikového plánu – do nijakej excelovskej tabuľky. Nedá sa distribuovať prostredníctvom vládnych grantov. Neponúkajú ho v Sky za nízky mesačný poplatok (čo mi pripomína, že v Bristole práve začali testovať nový superrýchly širokopásmový internet, 200 megabajtov za sekundu cez optiku a rovno do obývačky... došľaka, kde sme to skončili?). Keby šťastie fungovalo takto, boli by sme šťastní všetci. Kúpili by sme si paušál na online šťastie. Stiahli by sme si a nainštalovali

aplikáciu na šťastie. Na cene by nezáležalo. Zaplatili by sme aj poslednú pencu.

Tajomníčka nás odprevadí k dverám. Mlčky vyjdeme na malé parkovisko. V korunách hlohov okolo ihriska čvirikajú vtáky. Nastúpime do auta a dlho len sedíme.

„Páči sa mi tu,“ povie Jody.

„Aj mne.“

Neubránime sa tomu. Napriek všetkému, napriek ťažkým mrakom sťahujúcim sa nad naším manželstvom sedíme vedľa seba a usmievame sa. Podobne, ako keď sme zistili, že je Jody tehotná. Bolo to tak dávno, na samom začiatku nášho vzťahu. Boli sme ešte len deti, teda, ja som mal síce už dvadsaťštyri, ale veď je dvadsiate prvé storočie, dvadsaťsedem je dnes puberta. Pozreli sme sa na indikátor domáceho testu, dve modré čiarky znamenajúce pozitívny nález, a po doznení počítačného šoku sme sa niekoľko ďalších hodín usmievali ako pripití.

„Ukážeme to tu Samovi?“ spýtam sa.

„Dajú ti ešte voľno z práce?“

„Zariadim si. Toto je dôležitá vec.“

„To je dobre. Ďakujem. Stále si u toho blázna Dana?“

„Áno.“

„Už si prišiel na to, z čoho vlastne žije?“

„Obávam sa, že nie. Asi to má niečo spoločné s dizajnom, ktovie. Myslím, že asi nikto.“

„O desať rokov z neho bude riaditeľ nejakej šialenej novej spoločnosti cez sociálne siete. Nie vážne, úplne ho vidím na obálke počítačového magazínu v bielom roláku, ako v rozhovore vraví, na čo utratil prvú miliardu.“

Naštartujem auto, pomaly vyjdem z parkoviska pred školou a zamierim späť do centra Bristolu. Späť k našim skutočným životom. K životom, ktorých cesty sa rozišli. A keď Jody vystúpi a vykročí ku vchodovým dverám, napriek všetkej pozitívnej nálade z predpoludnia sa od nej cítim taký vzdialený ako ešte nikdy.

Šiesta kapitola

O druhej dorazím do práce. Daryl robí odhad v teréne, stojí u niekoho doma v pásikavom obleku a šúcha si bradu nad doskami a meracím pásmom; Paul a Katie sa venujú administratíve a z dlhej chvíle sa pod stolom ohmatkávajú nohami. Dnes mám dohodnuté dve stretnutia: začínajúci hráč na trhu s nehnuteľnosťami by chcel kúpiť starý kostol pri Gloucester Road a postaršia manželská dvojica by sa rada presťahovala z gigantického rodinného domu do útulného bytu v Cliftone. Vysvetľujú mi, že po tom, ako z hniezda vyletelo posledné z ich troch detí, sa im dom zdá pre dvoch priveľký. „Je tam prázdno,“ skonštatuje manželka smutný fakt. Pozriem na jej muža, ktorý chápavo prikyvuje. V očiach im však čítam – a nevedno prečo som presvedčený, že mám pravdu – úľavu.

Tri hodiny nato som späť u nás doma, aby som si pobral nejaké oblečenie a knihy. Knihy mi chýbajú. Keď sme sa sem pred ôsmimi rokmi nastahovali, jednu prichodnú miestnosť na poschodí som si prerobil na akúsi knižnicu a pracovňu zároveň, s policami plnými kníh v mäkkých väzbách, grafických románov a všetkých učebných materiálov z vysokej školy. Sam, ešte ako malý drobec, zavše ráno prišiel, systematicky povyberal z políc všetky knihy, čo sa dali, a naskladal ich do komína pred dvere našej spálne. Vždy som rozospatý vstal z postele, šiel sa pozrieť, čo je to za šuchot, a zdrúzgal sa na hromade klasikov z edície vydavateľstva Penguin. Po čase nás to prestalo baviť, všetky knihy som z políc naukladal do škatúl a strčil ich na pôjd.

Jody mi otvorí a ja si hľadám cestu pomedzi dotrhane komiksy a zberateľské kartičky Pokémon rozhádzané po koberci v obývačke. „Prepánajána, Jody, keď si veci rozťa-

háš, tak si ich aj sprac,“ žartujem neistým hlasom. Potom sa okolo seba rozhliadnem lepšie a zistím, že to už nie je bežný výbuch kníh, novín a Sama, aký poznám. Vidieť aj niekoľko neumytých tanierov na dlážke a na reproduktoroch stereosúpravy. Nieкто niečo vylial na koberec, kde zostala tmavá škvrna. Na pohovke leží Samova pokrkvaná domáca úloha, zababraná od čalamády a omrvíniek. Znovu pozriem na manželku. Blikajúca obrazovka televízora jej vrhá tieň na tvár. Slabo sa usmeje, vyzerá unavene.

„Chod' si zobrat, po čo si prišiel, Sam sa u seba v izbe hrá na Xboxe.“

Mlčky stojím, opäť sa porozhliadnem po izbe. Mám dojem, že to tu začína ísť z kopca.

„Vravel som si, že by som sa len potichu vykradol hore a neukazoval sa mu. Aby som ho zbytočne nerozrušoval.“

Jody mykne plecóm a sťažka si vzdychne. Chcel som, aby to vyznelo ohľaduplne, ona však, samozrejme, preukne môj úskok, tak ako vždy.

„Iste, iste, Alex.“

Zamierim nahor a zo Samovej izby začujem povedomý zvuk ovládača hernej konzoly, šťukanie malých plastových tlačidiel sa nesie chodbou. Prekvapivo počujem aj klavírnu melódiu – jemný, pomalý, trochu sentimentálny hudobný podklad hry, ktorú má zapnutú. Aspoň to teda rozhodne nie je Call of Duty. Zaklopem na dvere a poodchýlim ich. Sam je v tureckom sede na posteli, vedľa nej má vrazný nízky stolík z Ikey a na ňom Xbox 360 a malý LCD monitor. Nad tým všetkým visí veľká mapa, ktorú som mu kúpil minulý rok a nakoniec som ju musel pribiť na stenu, lebo v noci jednoducho odpadávala a Sam z toho išiel vyskočiť z kože. Okrem toho kadejaké iné, typicky detské veci – rozhádzané oblečenie a hračky, obaly zo sladkostí, akčné figúrky s poodtŕhanými končatinami.

„Ahoj, Sam, čo hráš?“ spýtam sa a uvedomím si, že by sa z toho dala vyťažiť pomerne vtipná narážka na Casablancu, ktorá by u osemročného dieťaťa nenašla absolútne nijakú odozvu.

„Minecraft, Minecraft,“ odvetí a neodtrhne zrak od obrazovky.

O Minecrafte som už, pravdaže, počul, ale nikdy som sa ho nehral. Na monitore rozoznať do ďaleka sa tiahnu cu krajinu s hranatými obrysami, medzi zelenou trávou a kamením zo zeme kde-tu vyrastajú hrubé kmene stromov – zdá sa, že Sam práve jeden z nich stína nahrubo vymodelovanou sekerou. Clivé tóny piana v pozadí vytvárajú zvláštne pohodovú atmosféru. Pôsobí to priam hypnoticky.

„Baví ta to?“ vyzvedám.

„Staviam si chatrč. Veľkú dvojposchodovú chatrč so spálňou. Posad' sa, ocino. Sadni si a pozeraj.“

„Ako sa darilo v škole?“

„Aby som mohol postaviť chatrč, musím stínať stromy.“

„To je super. Ale čo škola, bolo ti v nej dnes smutno, alebo veselo, Sam?“

„Áno. Ocino, pozri na tie prasiatka, aké sú smiešne.“

Hľadím na obrazovku. Prasiatka tvorí niekoľko popájaných ružových štvorčiekov, vyzerajú ako z nejakého trafeného kresleného filmu pre deti. Neviem, čo čaká, že mu na to poviem, ani akú asi úlohu majú tie tvory v hre plniť. Nasleduje dlhé ticho, Sam sa ďalej hrá, rúbe stromy a pobehuje sem-tam. S rukou na kľučke som jednou nohou v izbe, druhou na chodbe a netuším, ako pokračovať v komunikácii so synom. Zhruba po minúte sa začnem cítiť trápne. Významne sa pozriem na hodinky, hoci Sam ma pritom nevidí, a jediné, čo ma v novom byte čaká, je Dan hrajúci sa videohry v teplákoch.

„Sam, už musím ísť.“

„Nie! Sleduj, ocino, viem hocičo postaviť.“

Lenže na čo ti to je? spýtam sa v duchu. Keď som bol decko, zabíjali sme v hrách príšery a prekonávali najvyššie skóre. Podiel kockatých prasiatok z kartónu bol vo videohrách výrazne nižší.

„Vieš, to nie je pre dospelých,“ zamumlem. „Ocinovia nehrajú počítačové hry.“

„Ooooch,“ zakvíli. „Chcem, aby si sa na mňa pozeral!“ Tento kňučavý tón poznám, býva signálom blížiaceho sa kolapsu, preto sa náležite obrním. Tentoraz však Sam iba odlepí zrak od obrazovky a priamo na mňa pozrie s náznakom sklamaní v očiach. Strácam trpezlivosť a pokoj, viem, ako si neskôr budem vyčítat', že som sa naňho vykašlal, ale pripomínam si, že musím vypadnúť prv, než urobím chybný krok a niečím ho rozruším. V kútiku duše však skutočne chcem odísť. Zúfalo chcem byť preč.

„Musím sa vrátiť,“ zopakujem.

Voľnou rukou udrie do postele a hlavou mi blyсне, že po mne šmarí ovládač.

„To nie je fér!“ skríkne. No potom sa akoby lusknutím prstov znovu ponorí do sveta hry.

Pomaly sa vzdalujem, pričom mu sledujem tvár; na jemnej detskej pokožke skrivenej do mierne nechápavého výrazu sa odrážajú farby z obrazovky. Sedí blízko pri nej a tak tuho sa sústreďí, že sa mi na zlomok sekundy zazdá, akoby sa stal súčasťou hry.

Zavriem za sebou a pokračujem do našej spálne. Na prostriedku neustlanej postele sa vší hromada nazberanej postelnej bielizne a niekoľkých beznádejne pokrčených šiat. Z koša na špinavé oblečenie, preplneného ako zvyčajne, už povypadávalo niekoľko kusov na dlážku. Bez ďalšieho premýšľania, otáľania a rozjímania nad každým detailom, z ktorých mi ide puknúť srdce, otvorím spodnú zásuvku masívnej dubovej skrine a nahádzem si do tašky spodnú bielizeň a košeľe. Pripadám si ako vlamač. Schmatnem zopár kníh, čo mám pri posteli – biografii Isambarda Kingdoma Brunela (bývam v Bristole, kde nejaká tá anekdota o Brunelovi vždy padne vhod), zbierku poviedok Raymonda Carvera, niekoľko kriminálok – a beriem sa preč, utekám dolu schodmi ako dieťa vydesené neexistujúcimi príznakmi.